

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

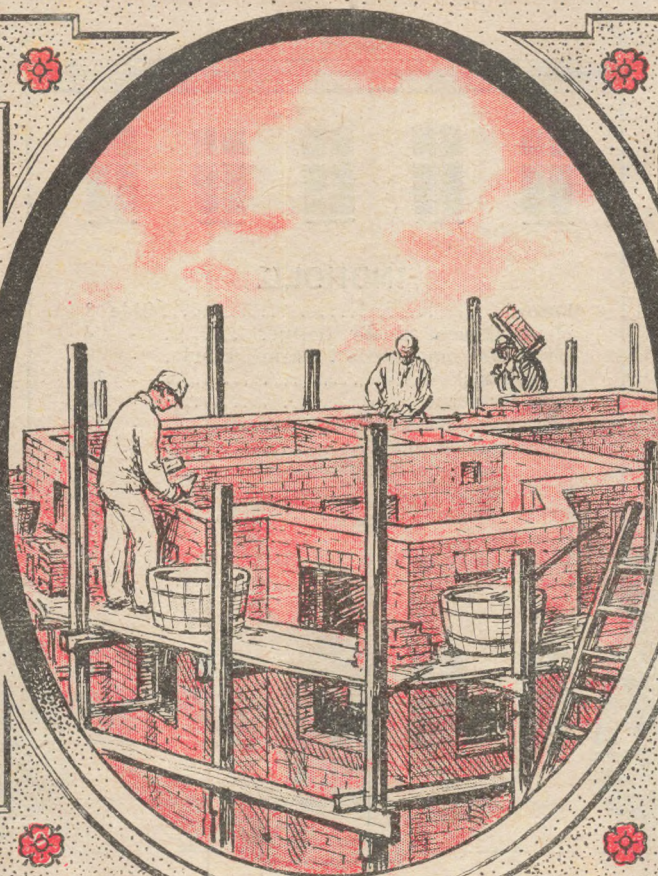
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hvorledes bor vi?

INDHOLD.

Forord	Side 3
Menneskenes ældste Boliger	- 4
Hvorledes man boede i Faraos Land..	- 8
I et græsk Hjem	- 10
Hos Romerne	- 13
Paa Ridderborgen	- 17
Renæssancehuset	- 20
Sydeuropæiske Hjem i vore Dage	- 25
I Frankrig	- 27
Tyske Hjem	- 30
I Holland	- 35
Blandt Englændere og Amerikanere	- 37
Danske Hjem	- 45

FORORD.

Hvorledes bor vi? • Ja, Svaret maa jo blive: højst forskelligt. Nogle af os bor i en Gaard, andre i et Hus, en Familie bor i en Villa, en anden i en Salslejlighed, der saa igen kan være af højst forskellig Størrelse og Indretning. Allerede her er Forskellighederne store, men langt større bliver de, naar vi vender Blikket mod Udlandet, ud mod Verden og lader „vi“ omfatte ikke blot os danske men hele Menneskeheden. Zuluen i sin Hytte, Indianeren i sit Telt, Orientaleren i sit firkantede, hvide Hus, med faa eller ingen Vinduer, Franskmanden i sin pyntelige Salon, Englænderen med sit kendte Valgsprog „my house is my castle“ og som Modsætning Sydboen, der lever sit meste Liv udendørs, alle disse forskellige Mennesker indretter deres Hjem paa højst forskellig Maade, Spørgsmaalet: Hvordan bor vi? bliver stort og omfattende. Og saa er det endda kun Nutiden, vi hidtil har berørt. Men hvordan har „vi“ — altsaa Menneskeheden — boet gennem Tiderne? For en uhyre Udvikling er der foregaaet, fra de første Mennesker klatrede op i et Træ for at værne sig mod de vilde Dyr eller søgte ind i Klippehulerne, og til vi nu sidder i vore moderne Huse, hvor vi drejer paa en Knap, naar vi vil have Lys, og paa en Hane, naar vi vil have Vand, hvor vi har bekvemme Møbler og ypperlige Varmeanlæg, hvor alt er arrangeret og udtænkt og gjort saa nemt. Der ligger Aarhundreders Arbejde, Udvikling og Opfindsomhed bag det Hjem, vi nu har.

I denne lille Haandbog vil vi nu i store Træk følge Udviklingen fra Huleboernes Dage til vor Tid, og vi vil derefter kige indenfor hos en Række af Nutidens Kulturfolk og se, hvorledes de har det. Det er en Hjemmenes Historie i store Træk — en Fortælling om det Hjem, vi elsker, — hvorledes det har været gennem Tiderne, og hvordan det er hos andre Folk.

Hvorledes bør vi?

Menneskenes Boliger fra Huleboernes Dage til vor Tid samt en Skildring af Hjemmet hos Nutidens Kulturfolk.

Menneskenes ældste Boliger.

Hvordan boede Menneskene i den forhistoriske Tid? Ja, hel Besked kan vi jo ikke faa, vi maa nøjes med de mere eller mindre righoldige Fund, som man har gjort i Klippehuler, paa Søernes Bund og andre lignende Steder. Saa kan

Som i Menneskehedens Barndomstid. En Nybyggerbolig i den nordamerikanske Stat Washington, indrettet i Stubben af et fældet Kæmpetræ.

man endelig ogsaa lægge Mærke til, hvorledes »Naturfolkene« bor. Saaledes som de laveststaaende blandt dem indretter sig endnu i vore Dage, har sikkert ogsaa Folket i de ældgamle Tider beskyttet sig mod Vejr og Vind.

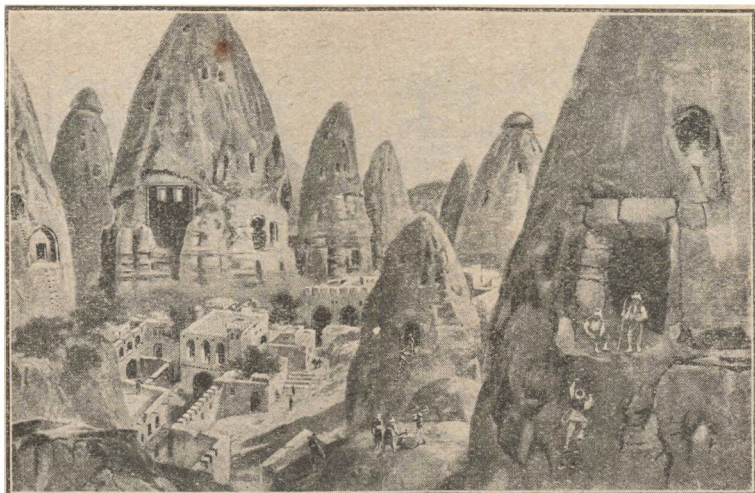
Menneskenes ældste Boliger har sikkert været Huler. I dem kunde de søge Ly mod de vilde Dyr og mod Uvejrets Rasen; det var et ganske naturligt Tilflugtssted. Man har adskillige Steder i Europa,

særlig i England, Frankrig og Tyskland fundet saadanne Huler, hvor Menneskene har holdt til i ældgamle Dage. Maaske har de ikke opholdt sig der hele Aaret, men kun om Vinteren, medens de om Sommeren har bygget sig lettere Boliger, maaske Telte af Dyrehuder. Disse Huleboliger har undertiden været brugt gennem lange Tider, af Generation efter Generation. Ved Floden Vezère i Frankrig findes der saaledes Huler, som har været beboede fra Istiden til ind i Bronzealderen.

Og denne ældgamle Form for Bolig anvendes endnu i vore Dage. I Spanien, i Omegnen af Granada, kan man endnu finde talrige Huleboliger, der ganske vist paa Forsiden er forsynede med en Mur med Vinduer og Døre. Men Huler er det i Virkeligheden. Og noget lignende findes ogsaa andre Steder i Verden, f. Eks. i Lilleasien, Frankrig, ja, i England.

Men det er jo ikke altid, at et Land frembyder naturlige Huler, hvor man kan søge sig et Tilflugtssted. Her maa saa Menneskene selv se at skaffe sig et saadant. De har da dannet sig ligefrem Huler i Jorden, som dækkedes af Grene. Hernede kunde de søge Tilflugt og have den kostbare Ild i Fred for Vind og Vejr.

I skovrige Egne frembød sig et andet naturligt Tilflugtssted, nemlig løvrige Træer eller Buske. Buskmændene, som endnu lever i

Huleboere i vore Dage. I Kappadokien i Lilleasien findes en Egn, opfyldt af høje, ejendommelige Klippeformationer, i hvilke Indbyggerne har udhulet Boliger, ja, endogsaa Kirker.

Sydafrika og er en af Jordens lavestataaende Stammer, afgiver et godt Eksempel paa, hvorledes man kan indrette sig paa en nem Maade ved Hjælp af ganske simple Midler, som Naturen stiller til Disposition. Ganske vist forstaaer Buskmændene ogsaa at indrette mere kunstfærdige Boliger, men ofte nøjes de med at vælge sig en eller anden tæt Busk som Tilflugtssted. Man fjerner de overflødige Grene, medens man til Gengæld fletter andre sammen i Vindsiden, fylder Mellemrum og Huller saa godt, man kan, og paa den Maade laver man sig en »Bolit«, der vel er snæver nok, men dog tilstrækkelig, eftersom Buskmændene besidder en ganske enestaaende Evne til at rulle sig sammen og saaledes tage den mindst mulige Plads op. Ogsaa hule Træer har man mange Steder anvendt som Bolig, særlig paa Tasmanien, hvor de indfødte

forstod at udvide Træets Hulrum ved Hjælp af Ild. Som et Kuriosum kan det anføres, at lignende Boliger kan forekomme den Dag i Dag. I den nordamerikanske Stat Washington er der saaledes Nybyggere, som har indrettet sig en nødtørftig Lejlighed i Stubben af et fældet Kæmpetræ.

Efterhaanden, som Kulturen steg noget, selv om der endnu ikke var Tale om nogen højere Kultur, blev ogsaa Boligerne anderledes. Der udviklede sig højere Former, og disse blev efterhaanden yderst forskellige i Udseende og Indretning. Mange forskellige Forhold spillede ind, først og fremmest Folkens Levevis og Landets Klima. Nomaden, der flytter fra Sted til Sted, har ingen Glæde af en alt for solid Bolig, han vil foretrække et Telt, som han kan bryde ned og føre med sig. Paa den anden Side vil Agerdyrkeren have Brug for

En Pæleby hos de gamle Britter. Ogsaa i Englands og Skottlands Søer er der fundet Rester af Byer, opført paa Pæle ude i Vandet.

en fastere Bolig, og hos agerdyrkende Folk opstaar da det, som vi kalder Huse. I et koldere Klima vil man have mere Brug for en solid Vaaning end i et varmere, hvor det særlig vil være Solens Brand, man maa beskytte sig imod. Ret tidligt har Menneskene forstaaet at lave sig rigtig gode

Pæleboliger i Siam.

Boliger. Vi kan ikke her komme ind paa Enkeltheder, det vilde kræve adskillige Bind, hvis dette Emne skulde behandles tilfredsstillende, men vi skal dog anføre et Eksempel, som er særlig berømt. Engang i Midten af det 19. Aarhundrede var det en særlig tør Sommer i Svejts. Vandet sank i Floder og Søer, og i Züricherseen laa Søbunden tør langt ud, saa Folk begyndte at anlægge Haver paa det tørlagte Land. Under Gravearbejderne stødte de paa en

Mængde Pæle, der stod i Række og Rad. Fænomenet vakte Interesse, og de lærde begyndte at undersøge Sagen baade for Züricherseens og andre Søers Vedkommende. Man forstod efterhaanden, at disse Pæle var det nederste af Huse, som i ældgamle Dage havde ligget ude i Søen. Undertiden var det enkelte Huse, undertiden Landsbyer, undertiden ligefrem, hvad vi vilde kalde Købstæder. Der blev fundet en Mængde Rester af den Slags Pælebygninger, nogle af dem var gamle, helt fra Stenalderen, andre fra Bronze- eller Jernalderen. Ogsaa denne Form for Bebyggelse anvendes endnu forskellige Steder paa Jorden, og man forstaar let, hvorfor disse Folk har anbragt deres Huse paa Pæle; det er dels for at beskytte sig mod vilde Dyr og Fjender, dels for at undgaa Sumpenes

„Træhus“ paa Ny Guinea.

Kinesisk Mandarinbolig. Kineserne er jo et Kulturfolk, og de repræsenterer i ingen Henseende Menneskehedens Barndomstid. Alligevel har den kinesiske Bolig en antagelig Alder, efter som alt i Kina er — eller dog til for nylig har været — bestemt af gamle Traditioner, og saaledes forholder det sig ogsaa med Hjemmet og dets Indretning. Kineseren holder iøvrigt, i Modsætning til andre Østerlændere, meget af Møbler og har adskillige af dem i sit Hjem. Allerede tidligt forstod Kineseren at lave Ruder af Horn o.l.

Feberdunster. Hos nogle Stammer finder man Husene anbragt paa en endnu mere betryggende Maade, nemlig i høje Træer, men disse Træboliger bruges kun som en Slags Fæstninger, som Tilflugtssteder i overhængende Fare.

Rundt om paa Jorden lever endnu Folkestammer, hvis Kultur staa saa lavt, at deres Liv bliver som en Illustration til Tilværelsen i den forhistoriske Tid, og man kan hos dem se en Mængde forskellige Former for Boliger, der repræsenterer Udviklingens forskellige Stadier; der er Boliger, som helt eller halvvejs er Jordhuler, der er Hytter i alle mulige

Faconer, og der er talrige Former for Telte.

Zuluer bygger Hytte.

Forholdsvis sent har Menneskene faaet Redskaber, der var saa gode,

at man nu kunde lave Boliger helt af Træ. Men da først denne Bolig-form var fundet, holdt den sig og anvendes mange Steder — som i Sverrig og Norge — endnu i vore Dage ved Siden af Stenhuse.

Gennem Aartusinders Kulturudvikling har Mennesket faaet større og større Fornødenheder. Det begyndte som Huleboer eller med at søge Tilflugt under Buske og Træer eller i Jordhuler, siden byggede det sig Hytter og Huse af mere eller mindre kompliceret Faccon. Hos de forskellige Kulturfolk udviklede der sig nu af denne beskødne Begyndelse talrige og vidt

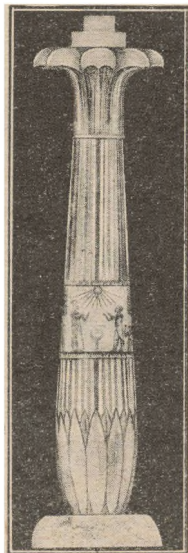
Japansk Interiør. Japanernes Huse er bygget af ganske let Materiale af Hensyn til de hyppige Jordskælv. I Værelserne findes der kun overmaade lidt Bohave. Men de faa Ting, som findes, er præget af Skønhedssans og fin Smag.

forskellige Former for Vaaninger, indtil man er naaet frem til Nutidens »med alle Bekvemmeligheder« udstyrede Hus med dets Vand, Gas, Lys og Varmeindlæg, hvor snart sagt alle de Vanskeligheder, som det har voldt Aarhundreders Spekulation at klare, nu løses ved at dreje paa en Kontakt eller en Hane. Og samtidig har vi — som en Slags Maalestok for, hvor langt vi er naaet frem — endnu rundt om i Verden Folkestammer, der bor omtrent som i Urtiden. Vi vil nu i det følgende kige indenfor hos de vigtigste blandt

Fortidens og Nutidens Kulturfolk og se, hvordan de havde — eller har — det inden Døre.

Hvorledes man boede i Faraos Land.

De herlige Minder, som endnu staar tilbage fra det gamle, stolte Ægypten, dets Pyramider, Temples og Gave, bringer os jo uvilkaarlig den Tanke, at en By i dette Jordensældste Kulturland maa have frembudt et stolt Skue i Oldtidens rige Tider. Men saaledes var det slet ikke. Ægypterne byggede ganske vist deres Pyramider, deres Templer og deres Grave „for Evigheden“ af uforgængeligt Materiale. Guderne vilde man beholde hos sig, de døde skulde bevares. Men med Menneskenes Huse var det en helt anden Sag. Hvis vi kunde træde ind i en af de gamle ægyptiske Byer, vilde vi blive slemt skuffede. Der var ingen prægtige Stenhuse og Paladser, kun sortegraa, nanselige Vaaninger, opførte af tørrede Tegl, som presses af Nildynets Lær. Det indre var som Regel tarveligt nok med simpelt og nødtørftigt Bohave. Jævnere Folk sad ved Maaltiderne paa Hug paa den bare Jord eller paa en Pude, som Araberen gør det den Dag i Dag. Kun rigere Huse havde to Etagers.

Bemalet Søjle fra et ægyptisk Rigmandshjem.

I Stueetagen var der Magasiner og Boliger for Tjenerskabet, ovenpaa havde Familien sine Værelser. En usædvanlig heftig Oversvømmelse

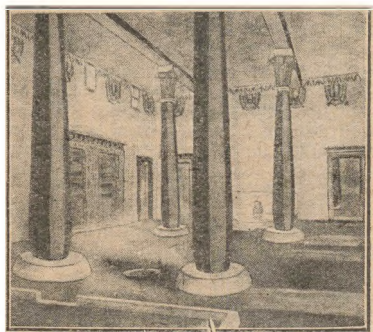
Ægyptisk Dronning i sit Sovegemak. Sengen hviler paa fire udskaarne Dyrehen. Ved Hovedenden stilledes hver Aften bag ved Bolstrene en stor, gaffelformet Opsats, paa hvilken man lagde Nakken til Hvile.

eller et Regnskyl — ganske vist en sjælden Ting i Ægypten — kunde fuldstændig opløse saadant et Hus og skylle det bort. Men Ulykken var ikke saa forfærdelig stor. Materialet til at bygge et nyt med var lige for Haanden, og i Løbet af nogle Uger kunde det staa færdigt. Selv Farao og hans Stormænd boede ikke synderlig godt, i hvert Fald har intet af deres Huse trodset Tidens Tand. Paladserne har ganske vist været større end almindelige Huse, men Materialet har været det samme — tørrede Tegl, omend med Bjælkeværk. Undertiden var dog disse fornemme Huse helt af Træ, af Palmestammer og skaarne Bjæl-

ker. Foran Huset løb Søjlerækker, der var broget og fantastisk bemalede, og paa det flade Tag var der anbragt en Slags Lysthuse, baarne af korte Søjler. Paa lignende Maade var de fornemme Landsteder indrettede, blot var de omgivne af Ydermure, der indsluttede Forraadshuse og Haver, hvor Løvhytter og baldakinprydede Terrasser indbød til at nyde Hvilen og Køligheden.

Skønt det almindelige ægyptiske Hjem ikke har haft noget synderligt indviklet Bohave, har man dog i ægyptiske Grave fundet talrige og velbevarede Møbler, der viser, at man i alt Fald hos de fornemmere og rigere har haft Sans for at udstyre Hjemmet smukt. Ægypterne har i Virkeligheden skabt de allerfleste nu kendte Møbelformer: Skammelen, Stolen, Sengen, Løj-bænken, det runde og det firkan-tede Bord, Skrinet, Kisten og Ska-bet. Mange af disse Møbler er overordentlig fint udførte og pragtfuldt udstyrede.

Som sagt, af det gamle Ægyptens Beboelseshuse er intet blevet tilbage. Landet selv er i Aarhun-

Sal hos en fornem Ægypter.

dredernes Løb blevet overskyldet, snart af denne, snart af hin Kulturstrøm; Grækerne, Romerne,

Araberne og Englænderne har behersket det og i mange Maader sat deres Præg paa det. I Ægyptens

Den typiske orientalske By, som man nu til Dags kan se den overalt i Vestasien og Nordafrika, med sine firkantede, hvide Huse, der har faa eller ingen Vinduer og flade Tage.

store Byer som Aleksandria og Kairo vil man derfor i vore Dage finde en Blanding af europæisk og arabisk Byggemaade, gamle Araberkvarterer og nye europæiske. Der er ikke her meget, der minder om de gammelægyptiske Byer. Men ude i Landsbyerne, særlig i Nildeltaet, bygger Fellah'en endnu oftest sin Hytte paa den gamle Maner — af soltørret Nildynd.

I et græsk Hjem.

Naar vi i det følgende taler om et græsk Hjem, saa skal dermed forstaaes et saadant, som det var i det gamle Grækenlands Blomstringstid. Endvidere er det et ret velhavende Hjem, vi aflægger et Besøg. Der var naturligvis i Oldtiden saavel som i vore Dage en betydelig Forskel mellem de fat-

tiges og de riges Hjem, medens de rige havde smukke Boliger, maatte de fattige nøjes med langt mindre, og en jævn Grækers Hus bestod ofte kun af et Rum fornedet, der maaske anvendtes til Butik, og saa Boboelse i den øvre Etage.

De græske Byer havde snævre Gader, hvor det ikke var overvættedes behageligt at gaa. Byerne var nemlig bygget saa nogenlunde tilfældigt, og Gaderne bugtede sig, som det bedst kunde træffe sig. Kun enkelte Steder — som f. Eks. i Athens Havnestad Piræus — havde man brede og lige Gader. Men oppe i Athen var det anderledes. Gaderne havde ikke Fortove, Kloaker var der heller ikke, og havde det regnet, risikerede man at synke dybt i Sjap og Pytter. Snavset var der ogsaa, og Affaldet laa i smaa Dynger foran hvert Hus. I

Rekonstruktion af Peristyllen i et græsk Hjem.

det hele taget maa man ikke forestille sig de græske Byer i Almindelighed som særlig kenne. Der

ofredes meget paa Templer og offentlige Bygninger, men Privathusene var ret beskedne og synede ikke synderlig udadtil.

Naade man saa det Hus, man søgte, og bankede paa Porten, blev denne aabnet af en Slave. Den aabnedes indad. Gaderne var saa snævre, at dette var nødvendigt, og i Athen var der ligefrem Bødestraf for at have Døre, der aabnede sig udad.

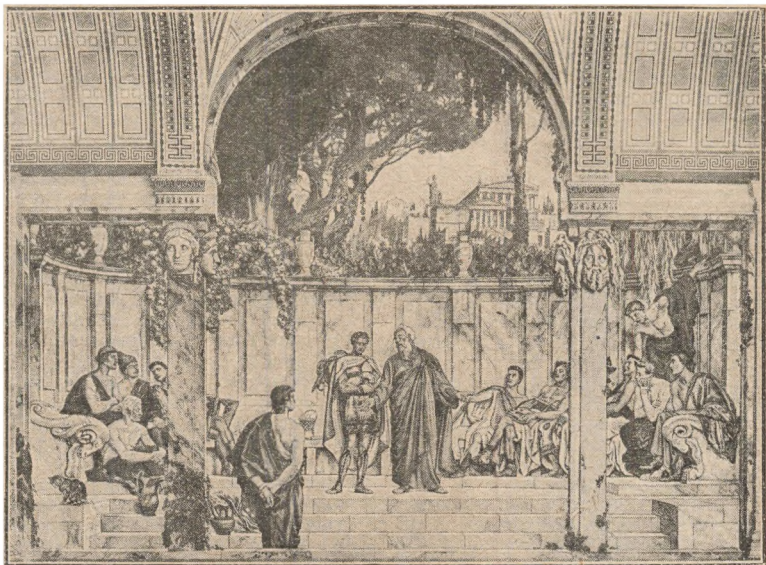
Hvis en af os kunde faa Lejlighed til at træde ind i et gammelt græsk Hus vilde vi straks lægge Mærke til en paafaldende Omstændighed, der helt adskiller Huset fra vore Boliger: der er ingen Vinduer. Man forstod nemlig ikke den Gang at lave Vinduesglas. Der maatte altsaa skaffes Lys paa anden Maade, og dette opnaaedes ved at ordne Værelserne om et stort Rum i Midten, der havde en stor, firkantet Aabning i Loftet, hvorigennem Solstrålerne trængte ind. Dette Rum, der ofte var meget udstrakt, var langs Væggene forsynet med Søjlerækker, hvorfor det kaldtes Peristylen, det af Søjler omgivne.

Fra Peristylen kom man til forskellige Sider gennem Døre, undertiden kun gennem Forhæng, ind i forskellige Smaaaværelser: Soveværelser, Spisestue, Arbejdsværelse, Slavernes Kammer o. s. v. Helt inde i Huset var der en særlig Lejlighed, bestemt for Kvinderne. Hvis Huset var i to Etager, var Kvindernes Lejlighed i Regelen foroven. Men enten det nu var paa den ene eller den anden Maade, saa var Kvindernes Lejlighed noget for sig, et afsondret Omraade. De ugifte Kvinder fik kun ved særlige Lejligheder Lov til at komme udenfor dette Omraade, medens Husmoderen, der havde Opsyn med alt i Huset, kunde bevæge sig frit, hvor hun vilde, men ikke længere end til Hjemmets Dør. Hvis hun gik ud, maatte det være med gyldig Grund eller med

Mandens Tilladelse. Overtraadte hun denne Regel, var det Skilsmissegrund.

Grækerne forstod sig paa at lave smukke Møbler, men deres Møbelkunst viser egentlig en paafaldende ringe Udvikling. De samme Former gentager sig, Aarhundrede efter Aarhundrede, der er ikke nogen Stilskiten, man bliver jo nok dygtigere til at lave de enkelte Ting, de mere forfinede Tider kræver ogsaa prægtigere Materialer, men Formerne er som sagt nogenlunde de samme. Det hænger sammen med de græske Mænds Mangel paa Sans for Hjemlivet.

Hjemmet var efter deres Opfattelse egentlig kun for en Mand, det Sted, hvor han spiste og sov. Grækeren tilbragte sin meste Tid uden for Hjemmet. Vilde man derfor aflægge et Besøg, skulde man helst gøre det om Morgenen, det var i Virkeligheden den eneste brugbare Visittid, hvor man kunde vente at finde Husherren hjemme. Ellers tilbragte han sin Tid paa Torvet i Buegangene, i Folkeforsamlingen, ved Domstolen, enten som Dommer eller blot som Tilhører. Paa Kafé gik han ikke. De Værtshuse, man havde i Grækenland, var ilde ansete; der kom man ikke uden Nødvendighed, og de, der opholdt sig i en fremmed By, tog i Regelen ind hos en »Gæstevern«. Derimod gjorde Butikkerne det til en vis Grad ud for vore Dages Kafeer. Baade i Værksteder og Butikker var der i Regelen fuldt af Folk, som langt fra alle kom for at købe, men derimod for at faa sig en Passiar. Ganske særlig gjaldt dette naturligvis Barberstuerne. De, der allerede var behandlere, blev ofte siddende en rum Tid for at passiare med Venner og Bekendte og høre og fortælle nyt. Endelig var der saa Gymnastikpladserne, den græske Mands kæreste Opholdssted, hvor han tilbragte adskillige af Dagens Timer. For os ser det ud, som Da-

I Athens Buegange. Athen var rigt forsynet med Buegange, hvor man kunde spadserere eller søge Hvile paa Marmorbænkene. Her tilbragte da ogsaa de atheniensiske Mænd en stor Del af deres Dag; det var ogsaa oftest her, at Sokrates — som det ses paa vort Billede — førte sine berømte Samtaler med den atheniensiske Ungdom.

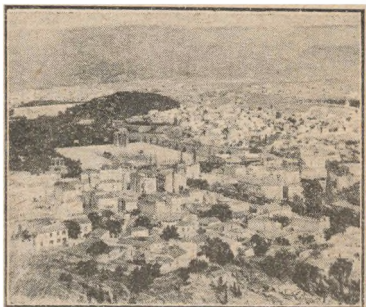
tidens Græker førte en ren Ferie-tilværelse, og naar han kunde til- lade sig det, var det, fordi alle holdt Slaver, den rige mange, den fattige Haandværker dog i Rege- len altid et Par Stykker.

Om Aftenen vendte saa Husets Herre tilbage til sit Hjem — hvis han da ikke var bleven inviteret ud — og det hændte da hyppigt, at han tog nogle Venner med hjem til Middag. Hvis det var Til- fældet, spiste han alene sammen med disse; Hustruen og Børnene kom ikke med til Bords. Det fik de derimod Lov til, hvis der ingen Gæster var. Men selv da var det tydeligt nok, hvem der var saa langt den vigtigste Person. Her- ren laa nemlig til Bords paa en Slags Divan, medens Hustruen

sad ved hans Fødder og Børnene rundt om Bordet paa smaa Stole.

Naar der var Gæster, viste Hu- struen og Børnene sig derimod ikke, saa maatte de spise for sig selv. Gæsterne laa til Bords med venstre Albue støttet mod en Pude, medens man anvendte den frie højre Haand til at føre Ma- den til Munden med. Der var ikke noget fast Spisebord; naar Gæ- sterne havde taget Plads, blev der sat Smaaborde frem, og paa dem blev Retterne anbragt. Maden var i Forvejen skaaret i Stykker, saa der ikke var Brug for Kniv og Gaffel; saadanne anvendtes da heller ikke, men derimod Ske. Servietter var der ikke noget, der hed, men før og efter Maaltidet vaskede man Hænder, ligesom man

havde en Slags hvid Dejg, i hvilken man kunde tørre Fingrene. Naar Maaltidet, hvis Retter i

Udsigt over Nutidens Athen.

Storhedstiden var ganske tarvelige, var endt, bar Slaverne Bordene bort, og der blev nu sat mindre Borde i Stedet for. Nu kom nemlig den vigtigste Del af Fæsten, »Symposiet« eller Drikke- laget. Dette kunde fortsættes til langt ud paa Natten under alvorlig eller lystig Samtale, men det vilde være ganske forkert at forestille sig det som et vildt og larmende Gilde. Grækerne var maadeholdende i deres Vindriking. Der blev forud for Drikke- laget valgt en »Festkonge«, og hvis denne bestemte, at Vinen skulde blandes halvt med Vand, ansaas det for en stærk Blanding; det sædvanlige var to Dele Vin og tre Dele Vand, ublandet Vin blev aldrig drukket.

Det græske Hjem var saare forskelligt fra vort. Derimod frembyder det adskillige Ligheder med Hjemmet, som det er den Dag i Dag i Sydeuropas Lande.

Hos Romerne.

Det var i de Dage, da Rom havde opført at være Rigets Hovedstad, og Residensen allerede for Aar tilbage var flyttet til Konstantinopel.

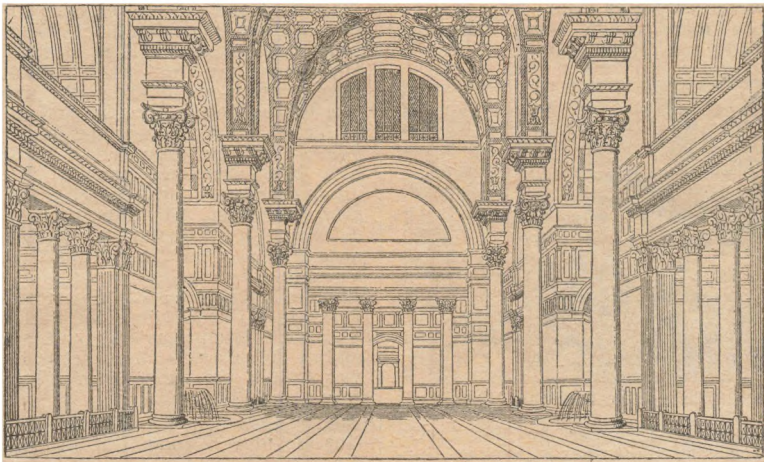
Kejser Konstantius aflagde nu den gamle Hovedstad et Besøg. han havde aldrig været der før. Han begav sig først til det gamle, minderige Forum (Torvet), hvor han besteg Talerstolen for at holde en Tale til Folket. Men det varede nogen Tid, før han kom i Gang. han blev staaende ganske stille og saa sig undrende omkring. For selv Kejseren, der dog kom fra det prægtige Konstantinopel, blev aldeles blændet af den Pragt, som her udbredte sig for hans Øjne, de skønne Tæmpler og Basilikaer med deres stolte Søjlerader, de herlige Statuer, al den rige Skønhed, som endnu den Gang — i Aaret 356 — var samlet om Roms gamle Torv.

Det gik alle, der kom til Oldtidens Rom, som det gik Konstantius, de blev blændede af Pragten maaske allermost af det nye Torv som Kejser Trajan havde anlagt

Gammel, romersk Gade i det udgravede Pompeji.

og smykket med herlige Bygninger og Kunstværker. Endnu langt senere (o. 600) blev Pave Gregor den Store saa grebet ved Synet af

Caracallas Thermer, en af de pragtfulde Badeanstalter i Kejsertidens Rom

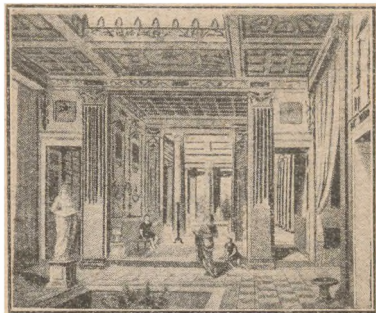
Trajan's Forum, at han bad for den hedenske Kejsers Sjæl og virkelig ogsaa i et Syn fik Vished for, at Trajan var frelst fra den evige Fordømmelse.

Saa blændende var det gamle Rom. Og det gjaldt ikke alene de offentlige Bygninger, Templerne, Kejserpalaadserne, det gjaldt ogsaa de riges pragtfulde Hjem, omend Pragten her mere var af »indres« Art.

Alligevel er det forkert at forestille sig Rom som en helt igennem smuk By. Det var den ikke. Den havde mange gamle, elendige Kvarterer med smalle Gader eller rettere Smøger, der var saa temmelig umulige at slippe igennem, fordi de var opfyldt af alskens Skrammel, og fordi Beboerne efter almindelig Sydboiskik levede en stor Del af deres Liv paa Gaden og f. Eks. udøvede deres Haandværk og Handel i fri Luft. De Boliger, som Indbyggerne i disse Kvarterer maatte nøjes med, var alt andet end blændende. Tilstrøm-

ningen var stærk til Rom, der bød paa saa mange Fordele og Glæder. Selv den fattigste i Kejserstaden levede i mange Maader et Herreliv. Han havde Adgang til Byens herlige Parker og Spadseregange, til de prægtige offentlige Bade, han kunde faa Del i Regeringens Uddelinger af Korn og Levnedsmidler og Penge. Desuden var der fuldt op af gratis Forlystelser: Teaterforestillinger, Væddeløb og Gladiatorkampe. Men paa den anden Side maatte ubemidlede Mennesker, der flyttede til Rom, finde sig i at bo usselt. Man holdt i Oldtiden ikke af at bygge højt, 2 Etagers vilde man nødtigt udover. Men i Rom var dette en Nødvendighed. Den arbejdende Befolkning kunde ikke, som i vore Dage, flytte ud i Udkanterne af Byen; der var jo nemlig ingen Sporvogne og Jærnbaner, som om Morgenens kunde føre dem til deres Arbejde inde i Byen og hjem igen om Aftenen. Derfor maatte Pladsen inde i Byen udnyttes, og der opstod da en me-

get høj og tæt Bebyggelse med usselt opførte Huse i mange Etager. Hvorledes de enkelte Leiligheder har været indrettede i disse Huse,

Et romersk Rigmandshjem. I Forgrunden Atriet med Aabningen i Loftet og Bassinet derunder. I Baggrunden har man gennem Tablinium Udsigt til Søjlegården.

ved vi ikke meget om, men usselt, mørkt og snævert har det i hvert Fald været. Sundhedsfarligt var det i høj Grad at bo i disse Kvarterer og tillige farligt paa anden Maade. Det hændte nemlig hyppigt, at saadanne Huse pludselig styrtede sammen, eller der opstod maaske Ildebrand, som man ikke

•Vægdekoration i et romersk Hus.

havde ordentlige Midler til at bekæmpe.

Vender vi os derimod til de velstillede eller rige Hjem, bliver Bil-

ledet et ganske andet. Her udloides en Pragt, en Lüksus og Elegance, som stod i den mest skærende Mod sætning til Fattigkvarternes Elendighed.

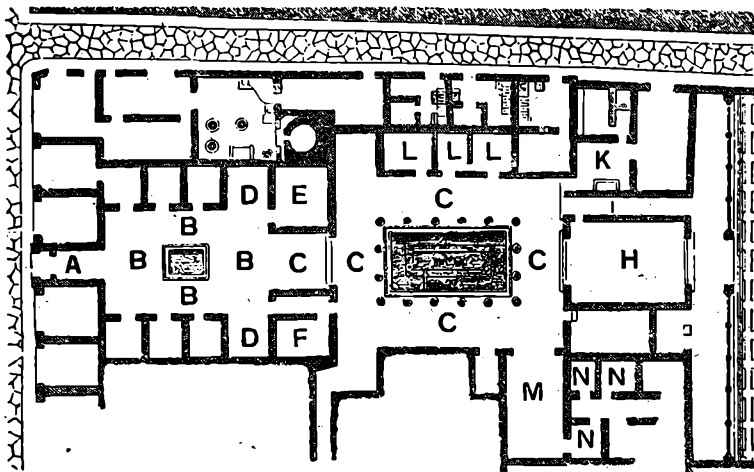
Udadtill synede det romerske Privathus ikke stort mere end det græske. Undertiden var der en Søjlerække foran Indgangen, undertiden var Facaden blot en nøgen Mur, som i hvert Fald i nederste Etage ingen Vinduer havde. Døren sad lidt inde i en lille

Rekonstruktion af et romersk Badeværelse.

Gang, der fra Gaden førte ind i Huset. Den vogtedes af en Slave, der undertiden var lænket. Den, som traadte ind af Døren, blev derefter modtaget af en anden Slave, som meldte hans Navn til Husets Herre. For Enden af Gangen, som førte ind i Huset, laa Atriet, et stort Rum med et firkantet Hul i Loftet, hvorigennem der kom Lys og Luft.

I Gulvet under dette Hul var der

Grundplan af et romersk Hus. A betegner indgangen, B Atriet, C dels (Rummet mellem E og F) Tablinium, dels Søjlegaarden (Peristylum), D, E og F forskellige mindre Rum, H er et Selskabsværelse, M Spisesalen (Triclinium), K, L og N er Smaarum, som anvendtes til forskellige Formaal.

et Bassin. Taget skraanedes nemlig fra alle fire Sider ned mod Hullet i Loftet, saa at Regnvandet løb ned gennem dette og samlede i Bassinet.

Paa Siderne af Atriet var der Døre, som var meget høje og genembrudte foroven for Lysets og Luftens Skyld. De førte ind til en hel Række mindre Rum, der benyttedes til Soveværelser eller Garderobes, og som kun fik Lys og Luft paa denne Maade. Romerne kendte nok til Vinduer, men de spillede ikke nogen synderlig stor Rolle. Undertiden var det blot Vindueshuller, undertiden anvendte man en Slags Ruder af Marieglas eller tyndtslebet Agat.

Bag Atriet laa endnu et stort Værelse, Tablinium, Husherrens Arbejdsrum, og fra dette førte en stor Trædør ud til en aaben Gaard, omgivet af Søjler og med Haveanlæg. Omkring denne laa saa atter mindre Værelser og Sale, og

her var Familiens egentlige Opholdssted. Overalt herskede den største Pragt. Gulvene var belagte med Mosaik, Væggene beklædt med Marmor. Lofterne var delt i firkantede Felter, malede, forgyldte og indlagte med Elfenben. Møbler havde Romerne ikke overvældende mange af, men de, der var, udstyredes paa den prægtigste Maade. Stellet til Stole og Sofaer var saaledes ofte af Metal med Forsiringer i ophøjet Arbejde eller af Træ, indlagt med Sølv, Guld, Skildpadde eller Elfenben. Rundt om langs Væggene stod Statuer af Marmor eller Bronze.

Saa pragtfuld var Rammen om den rige Romers Tilværelse. Særlig naar Forhængene mellem Atriet og Tabliniet var trukket til Side og Dørene til Søjlegaarden lukket op, maa disse prægtige Rum i Flugt med hinanden have frembudt et imponerende Skue. Livet, der levedes inden for disse mar-

morklædte Vægge, svarede ogsaa dertil. Det var rigt og luksuriøst. Skönt der jo altid var Folk af den gamle, strenge Skole, der fordømte overdreven Luksus, saa steg denne bestandig for at kulminere i Kejsertidens gyldne Dage. Dette gjaldt ikke alene Husets Udstyr, men ogsaa i særlig Grad Maaltiderne. Hovedmaaltidet indtog man om Eftermiddagen. Forud for det gik altid et Bad. Der var prægtige offentlige Bade i Rom, men rige Folk havde desuden i deres Hjem en fuldstændig Badeindretning med koldt og varmt Vand og kunstigt opvarmede Svederum. — Naar Badet var forbi, var man færdig til at spise til Middag, og denne var, selv naar Familien var alene, baade righoldig og kostbar. — Romerne laa til Bords ligesom Grækerne og spiste paa lignende Maade. Der var ingen Dug paa Bordet, men dette blev tørret af mellem hver Ret, ligesom man hyppigt vaskede og tørrede sine Hænder. Retterne var mange, og Kogekunsten stod overordentlig højt. I de fornemme Huse havde man en Overkok og flere Underkokke, desuden en Konditor. De var alle, ligesom hele Husets øvrige Betjening, Slaver, og for den Slave, som var en dygtig Kok, betales der overordentlig store Summer. Maaltidet trak længe ud, særlig naturligvis, naar der var Gæster; det var desuden Skik, at der ydedes forskellige Former for Underholdning, medens Maaltidet varede, f. Eks. Oplæsning, Musik, Dans, Sang, ja, undertiden Akrobatkunster, alt af dertil oplærte Slaver.

Der er mange Frasagn om de rige Romeres Gilder, og vi har samtidige Beretninger, der til fulde viser, hvilken vanvittig Luksus der er blevet udfoldet. Allerede i Republikkens Tid gjorde Feltherren Lukullus sit Navn til et Ordspræg ved sin overdaadige Levemaade, og i Kejsertiden blev særlig Vitel-

lius berømt som en enestaaende Fraadser. Han holdt 4 store Maaltider om Dagen og plejede ofte at byde sig selv til Gæst hos de fornemme og rige, undertiden hos flere paa een Dag, og ingen turde byde ham et Maaltid, der kostede mindre end 40,000 Kroner.

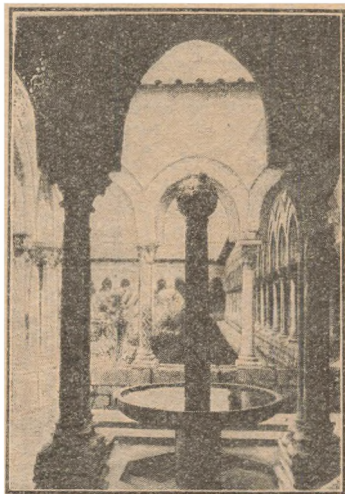
Selv en ganske almindelig Familiemiddag trak hos Romerne ud i flere Timer, saa man ofte maatte spise Desserten ved Lys. Belysningen var ellers kummerlig nok i de romerske Huse. Man havde kun smaa Lamper uden Glas og Kuppel, og det Lys, de gav, var kun saa som saa. En Følge deraf var, at man i de fleste Hjem gik tidligt i Seng, men til Gengæld stod man ogsaa til langt op.

Paa Ridderborgen.

De prægtige romerske Boliger blev for største Delen plyndrede og ødelagte af de vilde Germaner, som paa Folkevandringstiden trængte ind i de gamle Kulturlande. Selv havde Germanerne kun overmaade lidt Kultur, og deres Landsbyer i Hjemlandet bar Præg deraf. Deres Huse bestod oprindelig kun af et Rum, hvor Arnen dannede Midtpunktet, omkring hvilket alle Husbeboerne samledes. Og selv om de kunde udvides en hel Del, saa var Germanernes Boliger kun tarvelige. De kendte ogsaa kun til lerklinede eller tømrede Huse. Alt, hvad der hedder Murværk, maatte de lære af Sydboerne, hvilket bl. a. kan ses deraf, at Ord som Mur (murus), Kalk (Calix) og Tegl (Tegula) skönt de lyder dansk nok, i Virkeligheden er af latinsk Oprindelse, medens alle vore Tømmernavne er af nordisk eller tysk Rod.

I de nye Riger, som Germanerne erhvervede ved Folkevandringen, slog de sig i Regelen ned paa Landet. Det var en af de vigtigste

Følger af Folkevandringen, at Tyngdepunktet nu flyttedes bort fra Byerne, som i Begyndelsen af

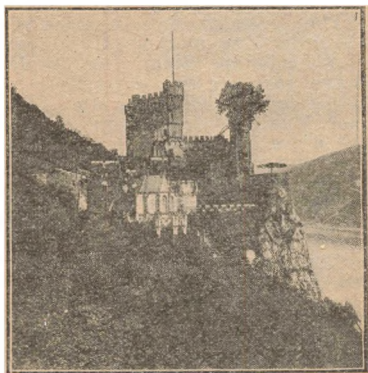
Gaard i et Italiensk Kloster. Munkene var den tidligere Middelalders store Bygmestre. Klostrenes af Buegange omgivne Fratergaarde var i Virkeligheden en Efterligning af det romerske Hus's Peristyle.

Middelalderen kun spiller ringe Rolle. Skal vi finde et karakteristisk Hjem fra den Tid, maa vi altsaa ud paa Landet, helst til Ridderborgen.

Der foregik jo i Middelalderen en betydningsfuld Udvikling i Kultur, som navnlig tog Fart med Korstogene. I Østerlandene saa Vesteuropas Riddersmænd smukke og bekvemt indrettede Boliger, de saa, at Folk gik klædte i bløde og behagelige Klædningsstoffer, og alt dette vilde de nu gerne have hjemme hos sig selv. De fik det ogsaa efterhaanden, men det kom ikke paa en Gang, og besøger vi en Ridderborg i Slutningen af Korstogstiden, vil vi just ikke finde nogen større

Komfort eller Hygge inden for dens solide Mure.

Borgen var ikke bygget for at tage sig smuk ud, men først og fremmest til Forsvar; et fjendtligt Angreb kunde man jo nemlig i de Dage vente naar som helst. Den blev derfor, naar det kunde lade sig gøre, anlagt paa et nogenlunde utilgængeligt Sted, paa en Klippetop eller ude i en Sø eller Mose. Hvis man ikke kunde finde en saadan Plads, omgav man den med en dyb Grav, og over denne førte en Vindebro. Endvidere gik der rundt om den en høj, svær Mur med Smaataarne. Selve Borgen bestod gerne af en Del mindre Huse, som tjente forskellige Formaal, og, hvad der var Hovedsagen, et højt, svært Stentaarn. Dette kunde forsvares, selv om den øvrige Borg blev stormet af Fjenden, og i det havde som Regel Borgherren og hans Familie deres Bolig. Den var ikke synderlig bekvem. Den indeholdt nogle faa Sengekamre, hvor Lyset trængte ind gennem Huller i Muren, der ikke var dækkede af Ruder, men

Tysk Ridderborg.

kun om Natten lukkedes med Skodder. Bohavet var simpelt og klodset forarbejdet; nogle plumpe

Middelalderlig Borgsal, smykket til Fest og med ophængte, vævede Tapeter. Billedet forestiller den berømte „Sangerkrig“ paa Wartburg.

Stole, Kister og Skabe. Sengen var stor, og for at komme op i den maatte man benytte en lille Side-trappe. Over den var der en Himmel af kostbare Klædningsstoffer, som var ophængte fra Loftet eller paa en Stang, og som om Natten blev draget sammen om Lejet. De ydede da Beskyttelse baade mod Nattekulden og mod den Hærskare af Væggelus, som holdt til i Loftsbjælkerne. Over Sengen hang i Regelen en lille Olielampe, hvis Skær lyste hyggeligt op i den begsorte Nat.

I første Etage fandtes den sædvanlige Ridderborgs eneste store Rum, en stor Sal med plumpe Bænke. Her spiste man. For Bordenden sad Husherren med sin Hustru og sine Børn, medens hans Husfolk, Bøndere og Forpagtere kom og gik i Stuen, dels for at varte op, dels for at frembære deres Ærinder. Det var dog ikke alle Børnene, der sad til Bords, den Ære naaede de først, naar de blev syv Aar, indtil da opholdt de sig i Fruerstuen, naar de ikke tumlede sig i det frie.

Omtrent paa den Maade saa der ud i et almindeligt Ridderhjem.

Det var kun de rigeste, der havde Raad til at bygge sig en særlig og bekvem Bolig. Nederst nede var Fangehullet, hvor der var fugtigt og mørkt, og hvor Fangen blev firet ned ved et Tov.

Dagliglivet paa Borgen kunde være trist og kedsommeligt nok, og de mørke, skumle Værelser gjorde det jo ikke muntre. Naar Mændene var hjemme, fik de Tiden til at gaa med Brætspil eller ved at sove, et meget stort Antal af Døgnet Timer bort. Kvinderne havde derimod travlt nok. De maatte baade karte og spinde, væve og sy, slagte og bage, kærne og brygge; for den Gang blev saa godt som alle Livets Fornødenheder tilvirkede paa selve Borgen eller dog paa Godset. Købmænd og Handel var der endnu ikke noget videre af. En Ridders Datter fra de Dage maatte derfor oplæres vel i alle Husvæsenets forskellige Grene, og hendes Undervisning begyndte allerede, naar hun var lille Pige, selv om hun ogsaa fik Lov til at lege med sine Dukker; for saadanne havde Børnene nemlig den Gang, ja, endogsaa Dukkekøkkener. Den lille Pige lærte at

læse og skrive, og tidligt begyndte hun at sømme og baldyre, en Kunst, hvori hun efterhaanden drev det meget vidt. Hun maatte ogsaa forstaa sig paa Brætspil, paa Musik og Sang. Hun blev uddannet ikke alene til at være Hustru og Moder, men ogsaa til at være det opmuntrende Element i Hjemmet. Alligevel, selv om der var nok at gøre paa Borgen for Kvinderne, saa længtes man dog efter Afveksling, og kom der en Gang imellem en Gøgler, en Kræmmer, en omvandrende Sanger eller maaske en Pilgrim til Borgen, saa var han hjertelig velkommen.

De store, festlige Turneringer var det kun Fyrsters Sag at holde, og Riddere og Damer strømmede da sammen til dem fra hele Omegnen. Men den almindelige Borg havde ogsaa sine egne Fester, hvor Dansen blev traadt til de gamle Viser enten ude paa Grønsværet eller i Hallen. Ved saadanne Lejligheder iførte Borgen sig sit festligste Skrud. Da blev de nøgne Vægge i Hallen behængte med Tæpper med indvævede Billeder, og Stengulvet blev strøet med Løv og Blomster, medens Bænkene dækkedes med rigt stukne Hynder. Disse Bænke hed paa Fransk »bancs«, og efter dem har et stort Festmaal tid faaet Navnet Banket. For øvrigt var det ingenlunde altid, at alle de indbudte kunde faa Plads paa Bænkene, og de ringere blandt de tilstedeværende sad da paa Gulvet.

Renæssancehuset.

De Hjem, vi hidtil har set et Glimt af, har jo været ganske væsentligt forskellige fra vore Hjem i Nutiden, i hvert Fald saaledes, som disse er i de store Byer. Men gaar vi lidt fremad i Historien, vil vi se, at efterhaanden den Husstype skabes, som vore Storstadshuse nedstammer fra.

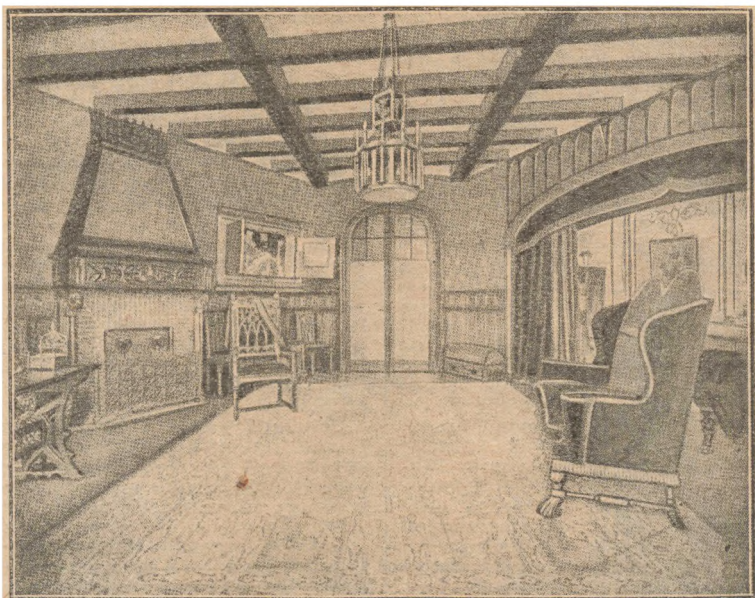
Det hænger nu blandt andet sammen med, at i Slutningen af

Middelalderen blev Tiden en helt anden. Byerne voksede og blev store, Borgerne blev rigere og dygtigere og kom i mange Maader til at føre an i Kulturudviklingen. Derved ændredes ogsaa Byernes Udseende, og Hjemmene blev indrettede med større Komfort og Hygge end hidtil. Billedet af et velhavende Borgerhjem fra Middelalderens Slutning bliver da ganske tiltalende. Det viser klart, hvilke Fremskridt der er gjort, og

Middelalderligt Værelse i England. Billedet viser Værelsets nuværende Udseende, men det meste af Udstyret samt Træpanelet er ældgammelt, og det hele Interiør giver et godt Begreb om, hvorledes man boede i Slutningen af Middelalderen.

hvor dygtige Haandværkerne nu er blevne. Der er kommet rigtige Vinduer med smaa, blyindfattede Rudeglas og solide Skodder. Opvarmningen besørges af den aabne Kamin, hvor Ilden luer under Jærnbukkene og hvis Afsatser er smykkede med Helgebilleder og Glas. Der er i Værelset smaa Taburetter med Blomsterglas, rigt udskaarne Buffet'er, hvorpaa der er udstillet Messingtøj, og endvidere i Regelen en solid, hyndebelagt Træbænk, der anbragtes foran Kaminen, og hvis Ryg kunde svinges hid og did, saa at man efter Behag kunde vende Ansigtet eller Rygen til Ilden. Væggene er nu træ-

Nutiduværelse i middelalderlig Stil. Dette er i Modsætning til det foregaaende Billede et ganske moderne Forsøg paa at skabe et Interieur i gotisk Stil, med Kamin, Bjælkeloft, udskaaen Stol o. s. v

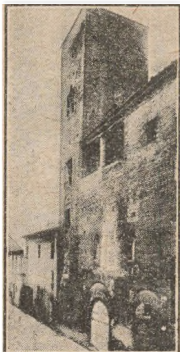
panellerede eller maaske hvidkalkede, Lofterne endnu Bjælkelofter. Særlig prægtigt var Sengekammeret udstyret. Sengen var ligesom paa Ridderborgen en Himmelseng, omgivet af smukke og farveprægtige Draperier, men Udstyret i Værelset var nu langt mere sammensat end før i Tiden. I nogle Egne kom man siden ind paa at lave Sengehimmelen af Træ, først som en Slags Kaleche, siden saaledes, at denne helt omsluttede Sengen, der altsaa nu blev til en Alkove. Sengekammeret spillede nemlig baade i Slutningen af Middelalderen og endnu et godt Stykke op i Tiden en ganske overordentlig Rolle, større end i vore Dage. Man gik ofte til Sengs, selv

om det var midt paa Dagen, og modtog saa Venner og Bekendte i Sengekammeret. Saaledes bar for Eksempel ofte de franske Konger sig ad. I de almindelige borgerlige Hjem var det Skik, at naar Husbonden var død, lagde Enken sig til Sengs og maatte nu blive liggende et vist Antal Dage. Og i den Tid modtog hun Kondolencevisitter i Sengekammeret.

Imidlertid var den senere Middelalders Byer dog alligevel ikke saa særdeles tiltalende at opholde sig i, skønt de var meget maleriske med deres morsomme Huse. De var byggede med Forsvaret, ikke med Skønheden for Øje. Opgaven var at klemme saa mange Huse som muligt sammen inden for By-

turene, og Gaderne var derfor range og krogede, bakkede og uden Brolægning. Der var daarlig Plads, og man havde paa alle mulige Maader søgt at udnytte dem. Snart sprang et Hus eller et Taarn frem midt i Gaden, snart det øvre Stokværk langt frem over det nedre.

Middelalderens Borg og i mange Tilfælde ogsaa dens Borgerhus havde Præg af en lille Fæstning med lav, hvælvet Portaabning, Skydeskaar i nederste Stokværk,

Gammelt, italiensk Byhus af udpræget fæstningsagtig Karakter.

Hjørnetårne, Murtinder og højst uregelmæssigt anbragte Vinduer og Rum. De sidste blev forbundne med snævre Gange og smalle Vindeltrapper.

Klarhed og Planmæssighed i Anlægget manglede egentlig ganske.

Men alt dette forandredes med Renæssancen. Den uhyre aandelige og kunstneriske

Revolution, som betegnes med dette Navn, har ytret sig paa mange forskellige Maader og har rundt i Landene faaet et højest forskelligt Præg. Der er saaledes en gennemgribende Forskel paa de italienske og de nordeuropæiske Renæssancebygninger. I Nordeuropa holdt man paa de gamle, stejle Tæge, de mange Kviste, Gavle og Smaataarne, og alt dette formaaede Renæssancestrømningen fra Syd ikke at udrydde. Den bragte meget nyt til Landene nordpaa, ogsaa paa vort Omraade. Den omskabte ogsaa i de nordlige Lande i mange Tilfælde Middelalderens trange,

mørke, fæstningsagtige Boliger, saa de blev lysere, festligere og bedre indrettede. Men ellers skal vi til Renæssancens Fødeland Italien for at finde en af dens Bygningskunsts mest gennemgribende Virkninger: Forbilledet for det moderne Storstadshus.

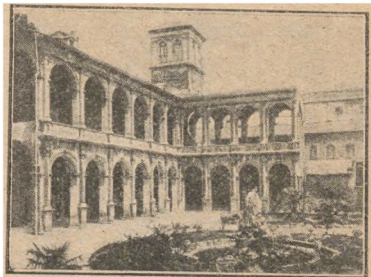
Selv inden for Italiens Omraade virkede Renæssancen forskelligt, som man i det hele kan sige om de italienske Byer, at den ene aldrig bliver en Kopi af den anden. De bevarer altid i Detaillerne hver for sig et Særpræg, noget originalt og oprindeligt, som mangen moderne Storby har god Grund til at misunde dem. Den italienske By, hvis Husarkitektur har haft den mest vidtrækkende Virkning, er Florens.

Dét havde været i Florens som i andre italienske Byer, at Husene var indrettede med Forsvar for Øje. Det gik nemlig alt andet end fredeligt til i Byerne, hvor Partierne kæmpede bittert mod hinanden. De fornemme Huse var derfor en Slags smaa Fæstninger, utilgængelige og barskt aflukkede mod Gaden, med trange Vinduer, der kunde bruges som Skydeskaar. Men efterhaanden blev Tiderne fredeligere; Øvrigheden fik mere Magt over de urolige Hoveder, det var ikke mere nødvendigt at bo i en Fæstning. Samtidig kom Kunstens og Arkitekturens Opsving, og der opstod da en ny Form for rige Privatboliger.

Man var ganske vist endnu saa forsigtig at gøre Vinduerne smaa i nederste Etage. Der kunde jo endnu komme et Opløb eller en Gadekamp, og saa var det rart at have sikret sig i Tide. Men ellers aabnede Huset sig nu gæstfrit mod Omverdenen. Portalen blev høj og stor, flankeret af Stenbænke. Indenfor den laa den rummelige Forhal, hvorfra prægtige Trapper førte op til Rummene ovenpaa. Vor nuværende Trappeform med det lige Løb skylder vi ogsaa Ita-

lien, medens man i Middelalderhusene havde anvendt Vindeltrapper. Rummene anbringes nu regelmæssigt i Modsætning til den lunefulde Uregelmæssighed, som havde karakteriseret Middelalderens Huse. Det samme gælder de store, smukke Vinduer, og Etagedelingen bliver nu klar, regelmæssig og fast, saavel i Husets Ydre som i dets Indre.

Med denne Hustype, som skabtes i Italien, specielt i Florens, har vi Grundformen for det moderne Storstadshus, selv om det jo i Enkelthederne som Regel staar sær-

Italiensk Paladsgaard med aabne Loggiaer.

geligt tilbage for de skønne florentinske Paladser.

Som bekendt betyder Navnet Renaissance Genfødelse, og dermed skal forstaas, at den antikke Aand og den antikke Kunst nu ligesom opstaar paa ny, genfødes. Ogsaa for de store florentinske Bygmestre var Antikken Forbilledet, som paavirkede dem i mangt og meget. Men det florentinske Hus fra Renaissance-tiden er alligevel i høj Grad forskelligt fra det antikke, det er i Virkeligheden noget for sig selv.

Sammenligner vi et saadant Florentinerhus med det gamle romerske, ser man let, hvilken Udvikling der er foregaaet. Det gamle romerske og græske Hus var »indadvendt«. Facaden var,

som vi har omtalt, ret uanselig, alt samlede sig om Atriet og Søjlegaarden. Nu spillede Gaarden i det florentinske Hus ganske vist ogsaa en betydelig Rolle, Byens Paladser har smukke Søjlegaarde med aabne Søjlegange i Etager over hinanden (Loggia'er). Men det florentinske Hus har ogsaa en udpræget Facade, det vender ogsaa udad mod Gaden, vender sine store Vinduer ud imod denne og dens Liv. Der er efterhaanden foregaaet en Revolution i Husets Stilling over for den omgivende Verden. Fra at vende indad mod sit eget Midtpunkt er det nu blevet krænget udad, har vendt sit Ansigt — et aabent og frejdigt Ansigt — mod Verden. At dette overhovedet var muligt, er en Følge af, at Vinduesglasset var kommet i Brug. Det skabte større Frihed, uden det kunde Facaden i moderne Forstand overhovedet ikke være skabt.

Værelserne i et saadant Florentinerhus prægedes af de samme Egenskaber, som endnu i mange Maader karakteriserer Sydens Hjem. Det første Indtryk, naar man traadte ind i et saadant Værelse, var en udpræget Følelse af, at man her befandt sig i et Hus, hvor Stenen var anvendt saa meget som muligt. Træpaneler brugte man ikke. Væggene præsenterede sig, som de var, eller blev hos de rigeste beklædt med kostbare Marmortavl eller Mosaikker. Ogsaa Gulvet var Sten, belagt med Sten eller Majolikafiliser. Paa varme Dage er jo et saadant Rum tiltalende køligt, men naar Varmen ikke er ganske udpræget stærk, vil dette Stenkommer dog oftest faa en Nordbo til at gyse lidt. Noget koldt og uhyggeligt var der uægtelig over disse Stuer — efter vor Smag i hvert Fald. Dertil kom, at Møblementet var i høj Grad nødtørftigt, saa Interiøret tillige kom til at virke øde og tomt. I Midten af Værelset stod maaske

Florens ved Aar 1500. Billedet forestiller Savonarolas Henrettelse paa Piazza della Signoria og viser foruden en Mængde florentinske Byhuse tillige det mørke, alvorlige Palazzo Vecchio og et Glimt af Domkirken med Brunellescos berømte Kuppel.

et Bord, temmelig lille og mere til Pynkt end til Nytte. Man spiste i hvert Fald ikke ved det. Til daglig spiste man med et Kistelaag som Bordplade, ved festlige Lejligheder lagde man løse Bordplader over et Par Bukke og dækkede dem saa med rige Duge. Ellers var der ikke mange Møbler, nogle Kister og Stole trykkede op langs Muren, det var det hele.

Ogsaa efter den italienske Renæssances Tid er der jo sket adskillige Ting af den største Betydning for Husets Indretning. Med Baroktiden kom det Loft, som nu almindeligvis anvendes, nemlig

Stukloftet. Efterhaanden kom faste Tapeter i Brug, og saavel hele Interiøret som de enkelte Møbel-former gennemgik en rig og mangfoldig Udvikling, som det her vilde være umuligt at følge i Enkeltheder. Et Spørgsmaal for sig danner Opvarmningsproblemet. Ogsaa her er der foregaaet en vældig Udvikling fra den gamle Tids Arne, over den aabne Kamin og Bilæggeren til Kakkellovnen. Det sidste Ord anvendes i vore Dage ogsaa om de almindelige Jærnovne, men dette er egentlig forkert. Kakkellovn betyder Ovn, der er konstrueret af Kakler, gla-

serede Plader af brændt Ler. Allerede tidligt forstod man hist og her at lave saadanne Kakkellovne, men særlig i det 16de og 17de Aarhundrede blev de mange Steder et Hovedpragstykke i Værelsernes Udstyr ved deres kunstmæssige Udførelse. Senere kom saa det i vore Dage saa hyppigt anvendte Centralvarmesystem. Dette er jo kun et Par af de mange Enkelt-heder, som der kunde være Grund til at fremhæve. Udviklingen er som sagt rig og mangfoldig, præget af de enkelte Landes naturlige Forhold, af de forskellige Perioders Smag og Midler. Men med det florentinske Renæssancehus er en Hovedtype for Byhuse skabt, hvis Linier følges i store Træk rundt om i Europas Byer, medens Bondehuset paa Landet følger sine egne, oftest ældgamle Veje.

Sydeuropæiske Hjem i vore Dage.

Den skønneste Arkitektur og de herligste Paladser i Europa har Italien frembragt. Men Hjemmet i nordisk Forstand kender man egentlig slet ikke i Sydeuropas Lande. Hos os er det Midtpunktet i vor Tilværelse, dens Centrum. I Syden er Livet langt mere udadvendt. Det hænger naturligvis en hel Del sammen med Folkekarak-teren, men det er ogsaa et rent klimatisk Spørgsmaal. I Nord-europa tvinger Klimaet Folk til at opholde sig meget inden Døre, og der, hvor man skal være meget, vil man jo ogsaa gerne have det saa hyggeligt og rart som muligt. Derfor gør man meget for Hjemmets indre Udstyr. I Syden er dette helt anderledes. Det herlige Klima, den straalende Sol og den blaa Himmel indbyder til at komme udenfor, og en meget stor Del af sin Tid tilbringer Sydboen derfor ogsaa — om det overhovedet er ham muligt — uden for Hjemmet. Sydens Gadeliv bliver da langt mere brøget

end vort. I Husenes Døre eller langs Fortovene sidder Haandværkerne og arbejder, og her udstiller ogsaa Købmanden sine Varer.

Villa Falconieri, en af de smukkeste romerske Boliger fra det 16. Aarhundrede.

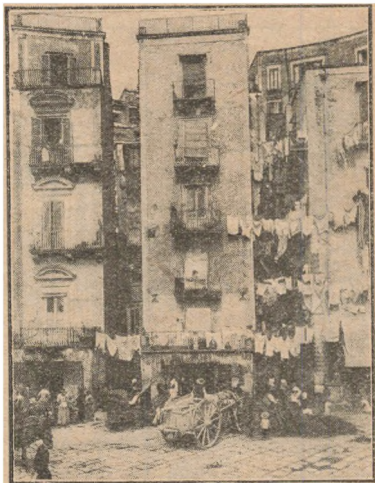
Folk føler Gaden som deres egen Stue, og i god Overensstemmelse hermed er det, at de større Pladser i mange sydlandske Byer egent-

Romersk Palads (Farnese).

lig har Karakteren af storartede Festsale, hvor de rige Bygninger

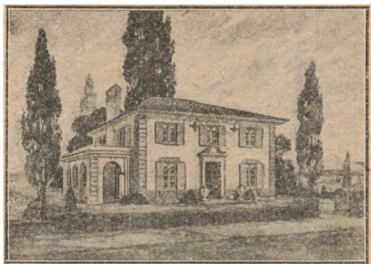
omkring dem ligesom danner den storslaaede Vægdekoration, saaledes f. Eks. den berømte Markus-

En af de snævre Gader i Neapel.

plads i Venezia, som er blevet kaldt »Verdens skønneste Fest-lokale«.

Til selve Hjemmet har Sydboerne da som oftest kun ringe Tid til-

Typisk italiensk Villa.

overs, det bliver det Sted, hvor man sover om Natten og i Dagens hedeste Timer. Men selv om Beboerne er adskilligt mere hjemme,

vil det ikke være Stuerne, der er deres Yndlingssted, men derimod de Balkoner, som Sydens Huse er saa rigeligt forsynede med, eller maaske Gaardene, hvor Forholdene er dertil, ofte ogsaa de flade Tag. Værelserne, der i Regelen er store, højloftede, forsynede med Sten- eller Marmorgulv og med store, smaarudede Vinduer, dækkede af Træpersienser, gør da ofte et noget øde og forladt Indtryk. Der kan være — og er oftest — særdeles smukke og solide Møbler, men det hele viser med al ønskelig Tydelighed, at her kommer man saa godt som aldrig.

Spansk Bondehus. Det har i Modsætning til de fleste andre sydlandske Boliger et udpræget skraat, stejlt Tag, der virker helt nordisk.

Vi har talt om Italiens Renæssancepaladser, og ogsaa rundt om i de andre Middelhavslande findes der endnu mange smukke Paladser fra disse Landes Storhedsdage. Men foruden dem findes der jo ogsaa jævne Huse, der ganske mangler deres statelige og smukke Udseende, og i det hele taget kan man ikke just beskylde de almindelige Gader i Syden for at være smukke. I adskillige Storbyer — specielt i Neapel — findes Gyder, der ser ud, som Fattiggaderne i det gamle Rom maa have været, og som er lige saa overfyldte med Snavs,

Skrammel og Affald, som de var. Tværs over Gyden er der spændt Snore, og paa dem hænger man med sydlandsk Ugenærlighed Familienvasken til Tørring.

Høje Huse findes der mange af i Sydens Byer, men det er ikke alle Vegne, man holder af at indrømme, at man bor højt til Vejrs. I Madrid »formindsker« man saa-

Et karakteristisk spansk Køkken. Jævnere Folk i Spanien indtager alle deres Maaltider i Køkkenet.

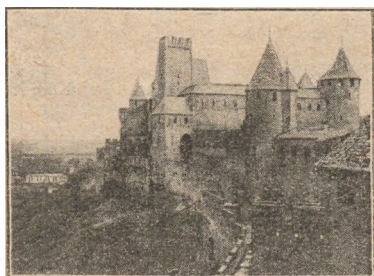
ledes Højden paa en lignende Maade, som ogsaa anvendes andetsteds, idet man kalder 1ste Sal »entresuolo« (Mezzaninen), anden »principal« (Beletagen), og først ved tredje Sal begynder Nummereringen, idet den hedder »primero« (første Sal). I Sydeuropa finder man naturligvis de fleste Minder om den gamle Romerkultur, og dette giver sig ogsaa mange Udslag i Byggemaaden. Tagene er endnu som i Oldtiden enten svagt skraanende Saddeltage eller helt

flade, og mange Steder kan man støde paa ligefremme Efterligninger af det antikke Hus. Det er saaledes Tilfældet i Sevilla, hvor de allerfleste Huse har en bred Gitterdør ud mod Gaden, igennem hvilken man frit kan kige ind i den blomster- og palmesmykkede Patio, i hvis Midte i Regelen et lille Springvand plasker. Denne Patio er en firkantet, aaben Gaard, der danner Husets Centrum og er omgivet af Søjler. Den er Familiens sædvanlige Opholdssted, og den er en direkte Efterligning af Peristyllen i det antikke Hus.

Men det er jo ikke alle Vegne i de sydlandske Byer, at man holder paa de gamle Bygningsformer, og mange Steder ser man Gader, som er »moderne« i værste Forstand, omgivet af høje, stilløse Kaserner.

I Frankrig.

Franskmændene har ikke noget særligt Ord for Hjem. La maison betyder Huset, á la maison i Huset, altsaa hvad vi vilde oversætte ved hjemme. De har heller ikke noget Ord for Hygge, saa man kan paa Forhaand indse, at de maa se noget anderledes paa Begrebet Hjem, end vi gør. Det er ogsaa

Fra en gammel, fransk By (Carcassonne).

rigtigt nok, Franskmændene er et selskabeligt anlagt Folk. De tilbringer en stor Del af deres Tid

uden for Hjemmet, selv i Landsbyen er Bykroen det almindelige Samlingssted for Mændene, hvor de drøfter Dagens Nyt, politiserer og diskuterer, uden at dette for øvrigt giver Anledning til Drikkeri, i saa Henseende er Fransk-mændene gerne yderst nøjsomme. Men selv om Fransk-mændene ikke i den Grad hygger sig inden Døre som vi Nordboere eller som Eng-

Hvorledes man boede i det gamle Frankrig. Værelse paa en fransk Adelsborg i Begyndelsen af den nyere Tid.

lænderne, saa vilde det være ganske forkert at mene, at de mangler Sans for Familie- og Hjemlivet — Familien, dens Trivsel, Sammenhold og Velstand, spiller i Virkeligheden en meget stor Rolle, og et kønt Eksempel derpaa er den gamle Skik, at alle Familienmedlemmerne paa Nytaarsdag samles hos Faderen og Moderen — selv om de i øvrigt selv har Hus og Hjem. Til Gengæld maa det indrømmes, at selv om Fransk-mændene saa langt fra forsømmer deres Børn, saa er der dog gennemgaaende ikke mellem disse og Forældrene

det samme fortrolige Samliv som i de germanske Lande. I franske velhavende Hjem overlades Bør-

Bondegaard i Dreingne.

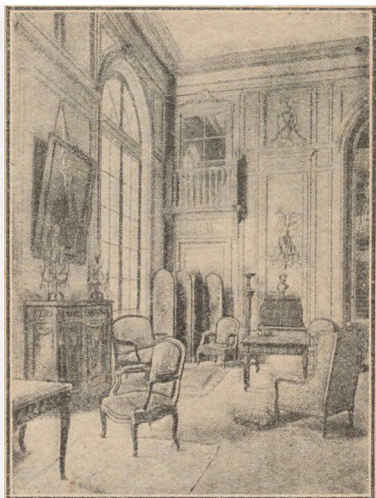
nene i ret høj Grad til Bonnen eller til den engelske unge Pige, som det i de senere Aar er blevet Mode at have i Huset. De kommer ogsaa i mange Tilfælde tidligt hjemmefra, Drengene paa Kostskole, Pigerne i Pension. Men i øvrigt kan man i Frankrig saavel som her se hele Familier paa Søndagsudflugt, ogsaa den mindste, baaret af »Monsieur« selv. Frankrig er stort, det

Landsbyhuse i Normandiet.

byder sit Folk højst forskellige Levevilkaar i Nord og Syd. Der er da ogsaa stor Forskel paa franske

Boliger. Bønderne er ofte ret gammeldags og i hvert Fald meget nøjsomme. Bønderhusene har i Re-

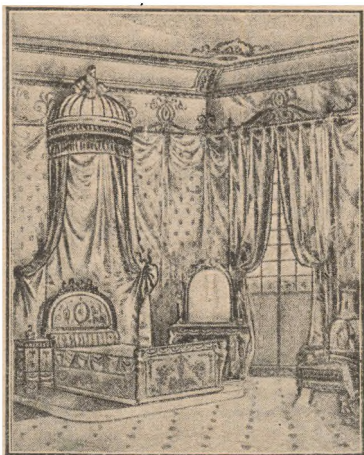
En typisk fransk Salon med sirlige, pynteligt arrangerede Møbler og det store „franske Vindue“, der naar helt ned til Gulvet.

gelen Stald, Lade og Beboelse under samme Tag. Beboelseslejligheden er kun lille, et Par Værelser med Alkovsesenge og et Køkken, hvor Maaltiderne indtages. Ude i Bretagne, et særlig gammeldags Landskab, lever i de gamle Bøndergaardene Mennesker og Kvæg bogstavelig talt i samme Værelse. I Sydfrankrigs Byer, som f. Eks. Marseille, kan man finde snævre Gader, der ganske ligner de italienske Byers, og hvor Livet leves paa Sydbovis, altsaa mest paa Gaden.

De franske Byer er for det meste gamle, og deres ærværdige Minder gør dem interessante, saa det kun er i sjældne Tilfælde, at de moderne Kasernehuse faar Lov at dominere dem. Men ellers er Franskmandene ikke Modstandere

af høj Bebyggelse, og Flertallet af Bybefolkningen bor som vi i Etagelejligheder. Hvis vi aflægger et Besøg f. Eks. i et saadant parisisk Hus, vil man straks træffe en for hele Huset meget vigtig Person, nemlig le concierge, Portneren (eller maaske Portnerkonen), der fra sin Portnerloge aabner eller lukker Porten for de Besøgende. Selv de, der bor i Huset, har i Regelen ingen Gadedørsnøgle, men maa henvende sig til Portneren, hvis de vil ind eller ud. Han besørger ogsaa Posten til de forskellige Etager, den bliver af Postbudet afleveret i Portnerlogen, og han er i det hele Husets Faktotum. Men til Nytaar venter han ogsaa med Bestemthed at faa sine Drikkepenge.

Som et lille Kuriosum kan det

Fransk Soveværelse i Empirestil. Franskmandene holder af at efterligne de ældre Stilarter, helst vel nok de tre Ludvigers Stil, men ogsaa den pragtfulde Empire fra Napoleonsiden.

anføres, at mange parisiske Porte er forsynede med „Kattehuller“, hvor disse Husdyr kan smutte ud

og ind uden at behøve at forstyrre Portneren med deres Mjaven.

Frankrig har betydet overordentlig meget for Møbelkunstens Udvikling, særlig siden Ludvig XIV.s Dage, og de tre Ludvigiers Stil anvendes i Virkeligheden — i mere eller mindre moderniseret Udgave — den Dag i Dag, og de egner sig ogsaa meget vel for det franske Hjemms Elegance, specielt for »Salonen«, Lejlighedens fornemste Værelse. I det hele er Elegance jo et Særkende for Franskmændene, saavel i deres hele Optræden og Væremaade som i deres Maade at indrette Hjemmet paa. De er tillige begavede med god Smag, og denne giver sig Udslag saavel i deres Huses Arkitektur som i Hjemmernes Indretning. Det er pynteligt og sirligt altsammen, maaske lovlige udpyntet efter vor Smag. Men fransk Stil og de smukke franske Møbler har haft deres overordentlige Betydning og øvet en meget stor Indflydelse rundt om i Europa.

Tyske Hjem.

Tysklands Naturforhold rummer store Forskelligheder, Lavlandet i Nord og Højlandet i Syd byder paa helt forskellige Livsvilkaar. Des-

Bondegård i Holsten.

uden har det tyske Folk i Historiens Løb været underkastet højst forskellige Skæbner. Det er gaaet den

ene Del af Landet paa denne, den anden paa hin Maade, mange Indflydelser har gjort sig gældende.

Frankisk Bondegård.

og dette har naturligvis igen virket ind paa Folkets Liv; det har formet sig forskelligt i Syd og Nord, i den gamle Stad og i den moderne Fabriksby, paa Landet og

Bondegård i Schwarzwald.

i Byen, og alt dette har i ret høj Grad præget de tyske Hjem.

Lad os begynde med Bøndernes Huse, hvormed her skal forstås dem iblandt dem, som endnu bevarer de gamle, karakterfulde Typer. Man kan med Rette kalde dem for de ældste i Tyskland, om ikke just af Aar, saa dog ifølge

deres Grundplan og hele Anlægsmaade. Her følger de nemlig ældgamle Forbilleder. Saaledes vil det i Regelen være med Bønderhuse, naar de da ikke er helt moderne.

Tyrolerhus. Huse af lignende Type findes saavel i Tyrol som i Svejts og Dele af Tyskland.

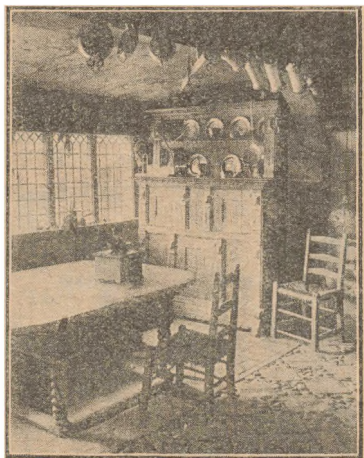
Bønderne har i lange Tider i det væsentlige været deres egne Bygmestre, og det er da naturligt nok, at de har fulgt de gamle, vedtægtsmæssige Former.

Det tyske Bondehus er nu imidlertid ret forskelligt i de forskellige Egne. Mest karakteristisk er vel det gammelsaksiske Bondehus. Allerede den romerske Forfatter Tacitus skildrer Germanernes Boliger saaledes, at man kan forstaa, at Byggemaaden i Oldtiden har været en lignende, som man endnu kan finde den i Westfalen, Hannover, Pommern, Mecklenburg og Holsten. Hele Huset samler sig om den saakaldte Diele, som anvendes til mange forskellige Formaal, og hvor Arnen danner Midtpunktet. For Enden af denne Diele ligger Beboelsesrummene, paa begge Sider af den Staldene. Forraad af forskellig Art anbringes i Rummet under Taget, og alt dette Menne-skebolig, Stald og Lade findes altsaa under det samme Tag, lige op ad hinanden uden synderlig Overgang mellem de enkelte Dele. Bønderhuse af væsentlig dette Udseende findes som sagt endnu.

Modsætningen til denne Type

dannes af den frankiske Bondegaard, der ligner den almindelige danske Type og har tre eller fire Længer, byggede omkring et Gaardsrum. Mellem disse to Yderpunkter findes adskillige Overgangsformer som vi ikke her kan komme nærmere ind paa, idet vi dog bringer Billeder af det karakteristiske Schwarzwald'ske Bondehus og af et Tyrolerhus, en Hus-type, som forekommer baade i selve Tyrol, i Svejts og i Dele af Tyskland.

En lang Række af Tysklands Byer udgør en mærkelig Blanding af gammelt og nyt, af morsomme, gamle Huse, ofte med Gavlen vendt mod Gaden, og af nye, mere eller mindre stillose Kasernehuse. Et og andet Sted — som f. Eks. i det berømte Rothenburg — har Udviklingen givet en gammel Stad Lov til at ligge saa temmelig uforandret hen, andre Steder har vi

Tysk Bondestue.

den fuldt ud moderne Fabriksby, men hyppigst er Blandingen, Midtalderen, den store, gamle Fortid lige op ad Resultaterne af det

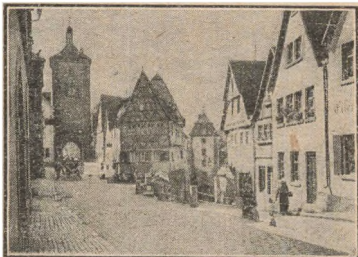
nittende og det tyvende Aarhundredes voldsomme Udvikling, der imidlertid paa vort Omraade saa

Gamle Huse i Hildesheim.

langt fra førte til kønne eller tiltalende Resultater.

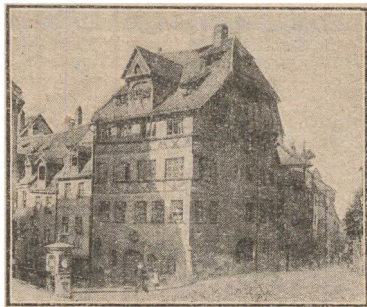
Et karakteristisk Eksempel paa denne Blanding er Nürnberg. Uden for den gamle Bys høje Ringmur ligger den nye By med sin Skov af Fabriksskorstene, men inden for Ringmuren træder Middelalderen den rejsende i Møde for hvert Skridt. Smukke, gotiske Kirker, kunstfærdige Brønde, gamle Bindingsværkshuse med morsomme Karnapper, trange, krumme Gader — kort sagt hele Middelalderens maleriske, fantastiske Bybillede.

Et morsomt Gadeparti i den smukke, gamle Stad Rothenburg.

Her findes i øvrigt Huse i adskillige Stilarter. Bartholomæus Viatas kom med to tomme Hænder fra Venezia til Nürnberg, hvor han

tjente sig saa godt op, at han ved sin Død efterlod sig 12 Tønder Guld. Han efterlod sig ogsaa et prægtigt Hus, opført i veneziansk Stil, med fire Taarne ragende op over Taget og St. Markus' vingede Løve paa Hjørnet. Et andet gammelt Patricierhus — Pellerhaus — giver ogsaa et straalende Billede af, hvor fornemt man boede i det gamle Tyskland. Rundt om Gaardspladsen med det plaskende Springvand gaar i første Etage en Søjlegang med Stengelænder af gotisk Arbejde. En bred udskaaet Trappe fører op til de høje, rummelige

Et gammelt Nürnbergerhus.

Dagligværelser, hvis Vægge er parketteret i gammel Stil eller dækket med kunstfærdigt vævede Tapeter. I et Hjørne ser man en mægtig Kakkellov af mangefarvet Porcelæn, i et andet et stort, prægtigt udskaaet og poleret Renæssanceskab. Paa kunstfærdigt udskaarne, firkantede Borde med vredne Ben staar kostbare Porcelænsfade, venezianske Glas med Laag, store Krus med Familievaaben og Inskriptioner. Men i øvrigt gælder det i høj Grad om Nürnberg, at hvert Hus er individualiseret, noget for sig, ofte med en Figur i Stedet for Husnummer, en springende Hest, en Okse, eller hvad det nu kan være.

Nürnberg er selvfølgelig et af

Højdepunkterne, det er jo en gammel, rig Handelsstad, men rundt om i Tysklands Byer finder man denne Blanding af gammelt og nyt som f. Eks. i den skønne, gamle

Moderne, tysk Villa.

Stad Lybæk. Men det moderne Tyskland har jo ellers længst sprængt de gamle Rammer. Der er i Løbet af det 19de Aarhundrede og

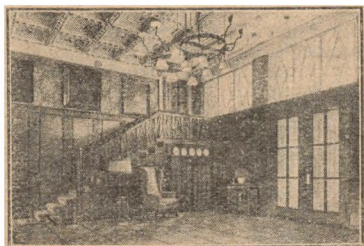
Begyndelsen af det 20de foregaaet en rivende industriel Udvikling i Tyskland. Menneskene er i skarevis søgt mod Byerne, en Udvikling, som i øvrigt er foregaaet næsten overalt i Europa. Eksempelvis kan det nævnes, at i Aaret 1800 havde Europa 22 Storbyer med mere end 100,000 Indb., 100 Aar efter var der 158 af den Slags Byer.

Tyskland og Tyskland er flere Ting, ligesom der er stor Forskel mellem Tyskere og Tyskere. Den fremmede vil sikkert føle sig langt mere tiltalt af den gemyttelige Sydtysker og den livlige Rhinlænding end af den stramme Prøjser. Paa samme Maade med Landskaber og Byer. Lige saa umiddelbart dragende som mangan Rhinby eller sydtyisk By virker paa os, lige saa lidt føler vi os tiltalt af en typisk moderne Prøjserby som Berlin.

Den er stor, den er imponerende, har ogsaa enkelte smukke Bygninger, men i Almindelighed gælder det om dens fornemme Kvarterer, at det storslaaede, Udfoldelsen af Magt, Kraft og Rigdom oftest har slaadt den gode Smag og Skønheden saa nogenlunde ihjel. Og de mindre fornemme eller helt fattige Kvarterer er

fortvivlede at se paa. Her har vi Kasernesystemet i Renkultur. Uendelige Rækker af høje ensartede, skønhedsforladte Huse, saaledes som vi jo unægtelig ogsaa kender dem fra adskillige Kvarterer i København. Et overordentlig stort Antal af Berlins Beboere — for et Par Aar siden i hvert Fald Halvdelen — lever i Etværelseslejligheder uden Køkken, og det store Flertal af disse Lejligheder har kun Vinduer til Gaarden. Alligevel gør Berlin paa en flygtig Iagttagelse et betydelig mere »aaabent« Indtryk end f. Eks. London. Men dette er i Virkeligheden et optisk Bedrag. Londons Gader er ganske vist trange, medens de fleste af Berlins er brede. Til Gengæld er de londonske Huse gennemgaaende lave, medens Berlins er høje, og hertil kommer saa, at der er temmelig lange Mellemrum mellem de berlinske Gader. Her opstaar altsaa høje, dybe Husblokke omkring snævre Gaarde, men det lægger man i Farten ikke saa meget Mærke til, medens man i London overser, at der bag disse smalle Gader findes en stor Mængde Tennisplæner og smaa Haver bag de lave Huse.

Man har jo gennemgaaende ikke

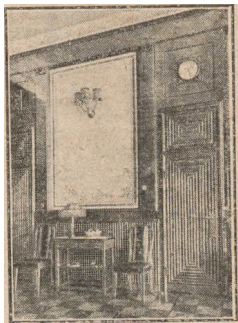

„Dielen“ i moderne Anvendelse som „Hall“ i et tysk Nutidshjem.

talt i alt for høje Toner om den tyske Smag. Tyskerne er som Germaner et hjemkært Folk, der gerne vil smykke deres Hjem, men Re-

sultatet er ikke altid faldet lige godt ud. Det er saa meget uheldigere, som den tyske Industri særlig i Slutningen af det 19de Aarhundrede voksede saa overmaade. Den forsynede da paa forskellig Omraader baade Tyskerne selv og til Dels Nabolandene med en Mængde Genstande, som netop var Udbredere af denne mindre heldige tyske Smag.

I de tyske Hjem kunde man da — bg kan endnu — se mærkelige Eksempler paa, hvad Tyskerne

Moderne tysk Interiør.

har kunnet finde paa.

Bekendt nok af Fortællingen om den unge Tysker, der ejede en Pude, som han satte særlig Pris paa, og om hvilken han en gang røbede, at den var stoppet med hans

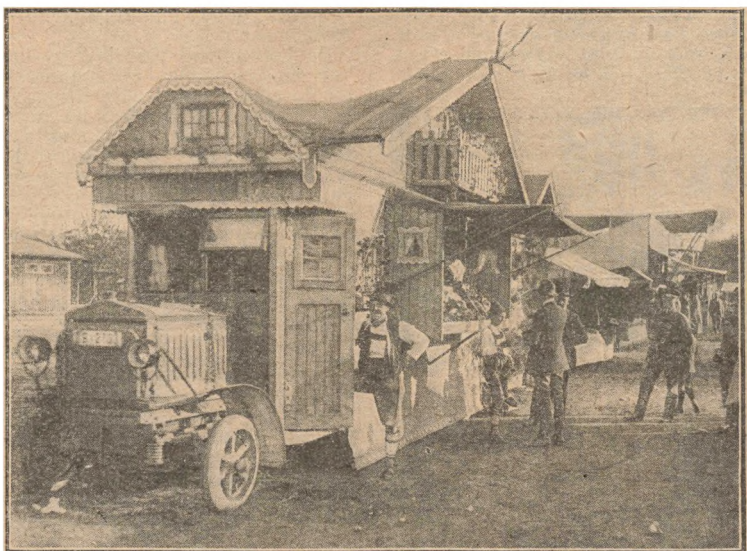
Forlovedes Haar. Paa det beundrende Spørgsmaal, om hun da virkelig havde klippet sit Haar af til det Formaål (det var før „Drengehaaret“s Tid, saa det vilde være et virkeligt Offer), svarede han forfærdet: „Nej, nej det er hendes afredte Haar“. Allerede i Empiretiden viste Tyskere en „Opfindsomhed“, som langt fra altid var heldig. Det gjaldt den Gang om at efterligne den romerske Stil saa meget som muligt, men det havde sino Vanskeligheder. Særlig var man i dødelig Forlegenhed med, hvad man skulde gøre med en saa uundværlig Ting som Kakkellovnen. En saadan havde Romerne jo ikke, hvordan i Alverden skulde man saa bære sig ad med at faa den til at tage sig klassisk ud? Under-

tiden lavede man den da som en Søjle, undertiden som »Vinterens Alter«, af og til var den formet som en Statue, maaske en ægyptisk Konge, maaske Pallas Athene. Eller man valgte den sindrige Udvej, som man slog ind paa i et sydtysk (katolsk) Hjem, hvor Ovnen var lavet som et Bogskab, der indvendig var forsynet med Luthers, Zwinglis og Calvins Værker. Naar der saa blev fyret, tog det sig ud, som om disse »Kætters Værker hver Dag paa ny blev brændt paa Baalet.

Siden hen blev det just ikke bedre. Der kom en Stilforvirringens Tid, som prægede Hjemmene, og hvis Spor jo ingenlunde er udryddede. Man fik de besynderligste Nipsting og Smaagenstande rundt om i Værelset. En Arbejdskurv kunde f. Eks. være formet som et Ølkrus, en Model af Sejrsøjlen tjente som Hylster for et Termometer, et lille Hermann-Monument var Cigarbæger o. s. v., o. s. v. Efter Krigen i 1870 vildte Folket have sine Helte i Nærheden i det daglige Liv, og det er ganske utroligt, hvad Wilhelm I., Bismarck og Moltke har maattet »levere Hoved« til, ikke alene saa forholdsvis uskyldige Ting som Etiketter for Sæbe, Chokolade o. s. v., men ogsaa Cigarbægre, Penneviskere, Brevpressere o. s. v. i en Uendelighed.

Efter 1870 søgte man i Hjemmene at skabe en Slags gammeltysk Renæssancestil, men det smukke i Interiøret blev oftest ødelagt derved, at man anbragte moderne Tæpper, Plysmøbler og en Uendelighed af Nipsgenstande midt i Renæssancen, hvor de virkede forfærdeligt.

Det vilde imidlertid være ganske uretfærdigt at erklære alt tysk for stilløst. Vi har set, hvor smukke de gammeltyske Byer og Hjem var, og ganske vist har Tyskland sammen med den store industrielle Revolution gennemlevet en Tid,

En besynderlig Bolig. Det er en bayersk Købmand, der har ladet denne besynderlige „Bolig“ lave. Som det fremgaar af Billedet, er det en Automobil, paa hvilken er anbragt baade Butik og Beboelse. Købmanden drager rundt med sit „Automobil-Varehus“ fra Marked til Marked.

der stod overmaade lavt i stil-mæssig og bygningsmæssig Henseende, men det har Landet ikke været ene om. Tyskerne har en glimrende Industri, ogsaa Kunstindustri, de er tillige et kunstnerisk begavet Folk, og de har da ogsaa i nyeste Tid skabt overordentligt meget smukt — men ogsaa meget besynderligt — baade i Bygninger og i Møbler.

I Holland.

Holland — Landet under Havet — er noget for sig ifølge hele sin ejendommelige Natur, og dette præger hele Folkets Liv. En hollandsk By danner et ejendommeligt og tiltalende Billede med sine Kanaler, sine løvrige Træer og smukke Gavlhuse. De fleste af By-

erne er bygget paa sumpet Grund, og der maa derfor drives Pæle ned i Bunden for at skaffe et solidt Grundlag. »Hollænderne bor i Trætoppene ligesom Kragerne«,

Gade i en hollandsk By. Billedet er taget under en Oversvømmelse, hvor Folk maa sejle rundt i Gaderne i Pramme.

sagde Erasmus fra Rotterdam. Men denne Pælebygning er meget kostbar, saa dyr, at man maa regne, at et Hus koster lige saa meget

Et hollandsk Ægtepar i deres Hjem.

under Jorden som over Jorden. Det gælder derfor om at udnytte Pladsen, og man bygger Husene høje og smalle. Nogle Steder bruger man ogsaa at bygge skævt ud over Gaden, saa at et Hus' øverste Etage er betydelig rummeligere end de nederste. Det kan være af en egen uhyggelig Virkning at passere saadan en Gade; man har en Fornemmelse af, at Husrækkerne hvert Øjeblik kan falde sammen over en.

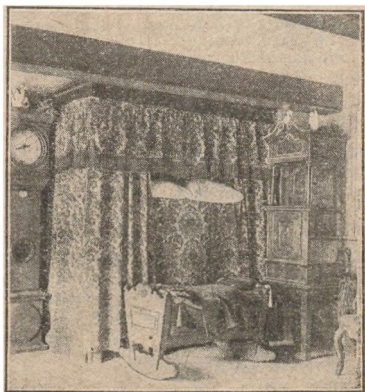
Hollændernes Hjem fra de gamle Dage kender vi jo saa udmærket godt fra Malerkunsten. En lang Række af Verdens største Malere har skildret det og dets Liv, baade Byhusets statelige Stuer og Landstedets Idyl. Vi læser ud af Billederne, hvor Hollænderen har elsket sit Hjem, det han har maattet kæmpe saa haardt for, baade mod Havet og Fjenderne. Og han elsker det ikke mindre i vore Dage.

Der er ingen Plads at give bort til Trapper og Gange i det smalle hollandske Hus; de bliver derfor saa smalle som vel muligt, og det er umuligt at transportere større Møbler ud eller ind gennem dem. Nej, de maa ind gennem Vinduerne, som derfor er brede Skydevinduer. Hvert Hus er da ogsaa

forsynet med en Hejsekran til Møblerne.

De hollandske Værelser er efter vor Smag maaske en Smule stift møblerede, men de er hyggelige, og Gulvene er dækket af mange Tæpper. Der kan for Resten være temmelig koldt i et saadant hollandsk Værelse, særlig hvis man paa en tidlig Foraarsdag besøger et hollandsk Hjem, der følger den gamle Skik at lade den letflyttelige Stueovn tage ned og sende til Smeden den 15de April. Han skal saa aflevere den igen i oppudset Stand 15de Oktober, ikke en Dag før, hvordan Vejret saa ellers arter sig. I Soveværelserne findes der sjældent Ovne, men man kan faa Sengen opvarmet ved Hjælp af en Messing-Varmepande med Gløder i, som føres op og ned i Sengen, til alt er kuldslaaet.

Den hollandske Renlighed er jo vidt berømt. Ikke alene straalere alt indvendig i Huset af den mest

Hollandsk Stue. Billedet stammer ganske vist ikke fra selve Holland, men fra Amergarmuseet, men hele Interiøret er ganske hollandsk.

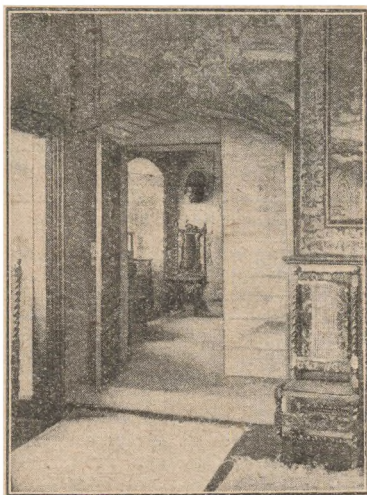
gennemførte Renhed, men ogsaa Husenes Facader og Gaden foran. Hver Lørdag holdes Storvask, og

desuden er der Hovedrengøring et Par Gange om Aaret. Mange gør Nar af Hollændernes evindelige Vasken og Pjasken, men de opnaar derved at holde Huse og Gader ikke alene rene og pæne, men ogsaa friske og sunde. Hvis man besøger en hollandsk Bondegaard, vil man finde den samme Renlighed, og her endda i endnu mere vidtdreven Form. Gaardene ligger ofte hver for sig og er bygget som et sammenhængende, stort Hus paa en ophøjet Plads. Alle Omgivelser er pyntelige og nette, og det hele er i saa fin en Orden, som om man ventede fremmede, men saadan ser her ud hver Dag. Stuerne minder en Del om gamle, jyske Bønderstuer. Der er lukkede Alkovsenge, og i den fine Stue er Sengen redt med Dyner næsten lige til Loftet. Men det mærkeligste ved en hollandsk Gaard er dog Kostalden. Man kan med Rette sige, at ingen Skabning har det bedre end en hollandsk Ko; den bliver passet næsten som et Barn i Vuggen, og dens »Værelse« — for man maa næsten benævne en hollandsk Kostald saaledes — er udstyret derefter. Loftet er renvasket, Spilbommene malede, der er Gardiner for Vinduet. Langs Lof-

Bonde gaar ind i sin Kostald, tager han Træskoene af.

Blandt Englændere og Amerikanere.

»My house is my castle«, siger Englænderen som bekendt, og deri

Interiør fra en gammel, engelsk Borg.

ligger jo, at han ønsker at have sit Hjem afsondret fra uvedkommende. Det Kasernesystem, som er blevet saa udbredt i Fastlandets Storbyer, er derfor heller slet ikke noget for Englænderen. Han kræver sit Hjem for sig selv. Og det har han til en vis Grad formaaet at gennemføre.

Gennemgaaende er de engelske Storbyer langt fra særlig kønne at se paa. Det gælder saaledes i udpræget Grad London. I Sammenligning med Paris gør den et grimt og snavset Indtryk, og i Almindelighed er der ikke meget ved Husene udvendig. Men en Ejendommelighed kan man ikke undlade at lægge Mærke til: Husene er for-

Mennesker og Huse i Holland.

tet er der Hylder, hvor Osten lægges. Al Gødning bliver omhyggeligt fjernet, og naar en hollandsk

holdsvis lave. Uden for de midterste Dele af Byen, hvor Husene anvendes til Kontorer, er de allerfleste Gader bebyggede med lave

Gamle Huse i London.

to—treetages Huse, som ligger sammenbyggede i en uendelig Række, alle saa nogenlunde ens af Udseende. I de fattige Kvarterer ligger Husrækkerne helt ud mod Gadelinien, i de mere velstaaende Dele af Byen er der gerne en lille Haveplet foran hvert eller maaske bag ved det, og i de rige Kvarterer er der ofte smukke Haver omkring dem. Med denne Byggemaade maa naturligvis de engelske Byer blive store af Omfang og Afstandene meget betydelige, men Byggemaaden tilfredsstiller noget centralt i Englænderens Karakter. Han holder afgjort ikke af at møde Mennesker, som han ikke »kender«, paa sin Trappegang. Helst vil han have Huset for sig selv, kan dette ikke lade sig gøre, vil han dog i hvert Fald have sin egen Trappe.

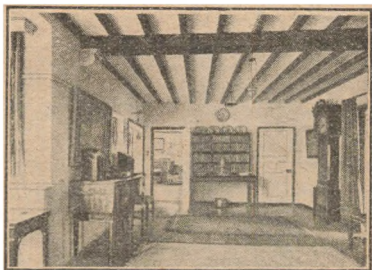
Englænderen kan gøre et noget stift, afvisende og utilnærmeligt Indtryk paa den fremmede. Paa lignende Maade forholder det sig med hans Hjem. I det ydre kan et engelsk Byhus se nok saa utiltalende ud, koldt, graat uden nogen ydre Udsmykning. Men ligesom Englænderen aabner sig for den, der lærer ham at kende, og

afslører sine udmærkede Egenskaber, saaledes vil man forbløffes, naar man kommer inden for det engelske Hjems Dør og ser, hvilken Smag, Skønhed og Hygge, der udfoldes her.

Hvad angaar den omtalte Gadedør, saa er den i Regelen, — foruden almindelige Ringeapparater — forsynet med en gammeldags Dørhammer. Englænderen holder jo paa det gamle, og de fleste Besøgende vil foretrække at benytte Dørhammeren frem for det forholdsvis moderne Ringeapparat. Det er imidlertid ikke alle, der benytter den paa samme Maade. Postbudet anvender saaledes et dobbelt Slag, Telegrafbudet et tredobbelt, Besøgende og Venner en fire—fem Slag i Træk. Husets Beboere kan altsaa saa nogenlunde vide i Forvejen, af hvad Art Besøget er.

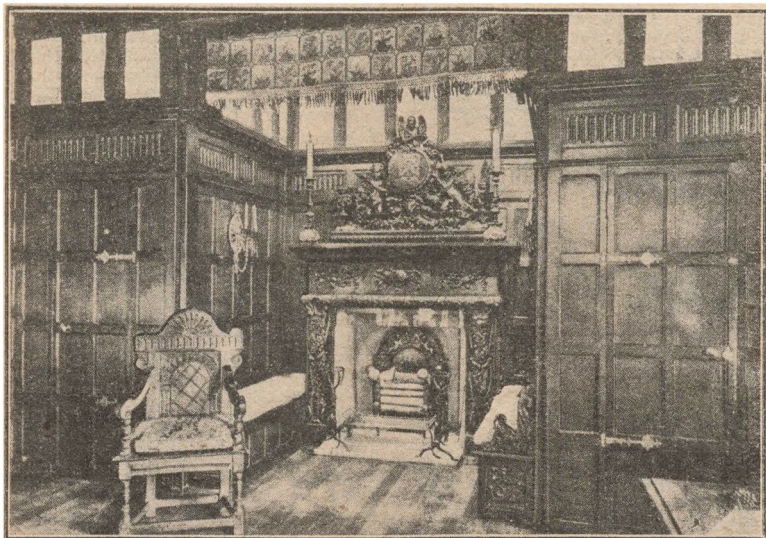
Døren fører ind til Hall'en, et vigtigt Rum i det engelske Hus og i mere velstaaende Hjem af ret betydelig Omfang. Herfra fører saa Døre ind til Spisestuen.

Desuden findes i Stueetagen en eller to saakaldte Parlours, hvor man modtager Venner og Bekendte, og som er Familiemedlemmer-

Engelsk Hall. Gennem Døren i Baggrunden til venstre faar man et lille Kig ind i »the sitting-room«.

nes daglige Opholdssted (deraf Udtrykket sitting-room, fordi de sidder der). I mindre Huse tjener

„Fireplace“ (Kaminplads) i et engelsk Hjem. En saadan findes næsten alle Vegne og udstyres med megen Omhu.

dette Rum ogsaa ofte som Spise-stue. Paa første Sal findes saa the drawing-room, som er Husets bedst udstyrede Værelse. Det har sit Navn deraf, at Damerne trækker sig tilbage til dette Værelse efter Middagen, naar der er Selskab, medens Herrerne bliver siddende en Tid over Vinen og Cigarerne. I samme Etage findes oftest et Bibliotek og et Badeværelse. Sove- og Børneværelser er ovenpaa, medens Køkkenet er anbragt i Kælderetagen.

Det her skildrede, typiske engelske Hjem er selvfølgelig velhavende, og mange Mennesker maa nøjes med meget mindre, end her er antydnet, og f. Eks. slaar en Del af de mange Opholdsrum sammen til et »living-room«. I londonske Hjem anvendes mest Skydevinduer, som er de mest bekvemme, fordi Vinden ofte er saa heftig i

Londons Gader, at den vilde rivø Vinduer, indrettede som vore, af Hængslerne.

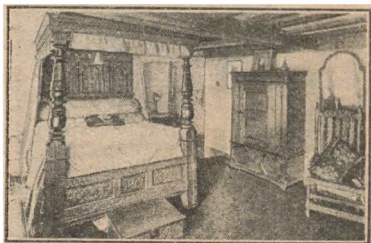
Engländeren holder meget af sit Hjem, og han er — eller var dog i hvert Fald for nogle Aar siden

Engelsk Landsted. Det er ret nyt, men opført af Bindingsværk i gammel Stil.

— et udpræget Hjemmemenneske, der langt foretrak at invitere Gæster hjem til sig i Stedet for at

give en Middag paa en Restaurant. Dette er dog i mange Maader blevet anderledes nu. For Bygnings-

Engelsk Soveværelse med gamle Møbler; Himmelsengen er fra 1699.

stilens Udvikling og for god Smag i Møbelkunsten har de engelske Hjem betydet overmaade meget, ogsaa uden for Landet selv. Det har just ikke altid været saaledes. Endnu i Dronning Elisabeths Dage klagede saaledes Franskmand, der besøgte England, over den Mangel paa Komfort, de fandt i engelske Hjem, men det blev snart anderledes, efterhaanden som Landets Velstand og Handel steg. England efterlignede ganske vist de Stilarter, man yndede paa Fastlandet, endogsaa den klassiske, der passede saa lidt som vel muligt til det engelske Klima. Men samtidig holdt man paa den gode, gamle Gotik, der var saa rigeligt repræsenteret i Landets skønne Kirker og Herresæder. Den har altid øvet sin Indflydelse i England og gør det endnu. Men ellers findes der en Mængde gamle engelske Møbler, som røber Paavirkning snart sagt fra alle mulige Steder, ogsaa fra Kina, som England stod i livlig Handelsforbindelse med. Nogle af Verdens ypperste Møbelkunstnere som Chippendale, Hepplewhite og Sheraton var Englændere. Og dog kom der ogsaa i England en Forfaldstid i Møbelkunsten. Det indtraf i den saakaldte Viktoriatid (opkaldt efter Dronning Viktoria), hvor man foretrak Plysmøbler for

de gode, gamle Ting, der nu kom paa Loftet. Men Oppositionen rejste sig allerede i Treserne, særlig gennem William Morris og hans Venner, der satte det som deres Opgave atter at gøre de engelske Hjem smukke, og som selv gik i Spidsen ved at stifte et Firma for moderne Kunsthåndværk, der leverede Glasmalerier, Tapeter, Tekstilvarer, Broderier, Møbler, Tæpper o. s. v. Deres Indflydelse blev meget stor. De lærte af de gamle Stilarter, aabnede Folks Øjne for det smukke i dem, brugte dem som Grundlag for nye Møbler og skabte ogsaa selv meget nyt og smukt. Samtidig aabnede de Folks Øjne for det smukke i gammel engelsk Landsbyarkitektur. Virkningen blev overordentlig. Den gamle Arkitektur og det gamle engelske Bindingsværk efterlignedes nu, særlig i Englands mange Landhuse og Smaavillaer — weekendhouses —, ligesom Bondemøblerne

Engelsk „Cottage“. et smukt og karakteristisk Hus, omgivet af et af disse henrivende Haveanlæg, som Englænderne er Mestre i at skabe.

kom i høj Grad paa Mode. Alt dette gode gamle — og gode nye, for der var meget nyt iblandt —

virkede ikke alene i England, men efterhaanden ogsaa paa Fastlandet, hvor det gav sig Udslag i en Bevægelse for bedre Byggeskik,

Amerikansk Blokhus.

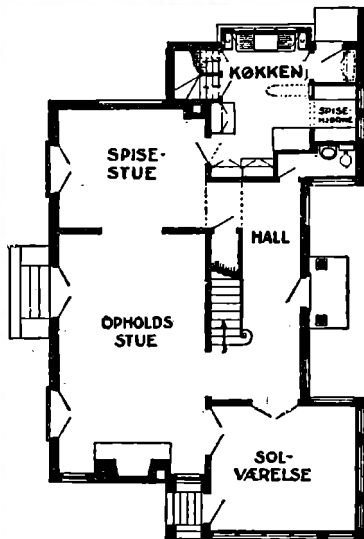
der var i høj Grad tiltrængt i Tider, hvor talrige nye Hjem rejstes, og som ogsaa har haft stor Betydning.

Som sagt: Englænderen elsker sit Hjem og gør overmaade meget for at skabe det saa hyggeligt som muligt. Store Tidsskrifter beskæftiger sig udelukkende med Hjemmets Bygning og Indretning, og de læses af Tusinder. Med denne vaagne Interesse er det jo klart, at der skabes en Mangfoldighed af Former, der søger deres Forbillede alle Vegne — f. Eks. i den indiske Bungalow —, og hvor den personlige Smag og Opfindsomhed spiller en stor Rolle. Mest har Englænderne dog lært af deres eget, — af deres egen skønne Arkitektur og af deres gamle, smukke og solide Møbelformer. Alt i alt kan man vist med Rette sige, at de engelske Hjem — særlig Landhusene — er Nutidens skønneste og mest karakterfulde.

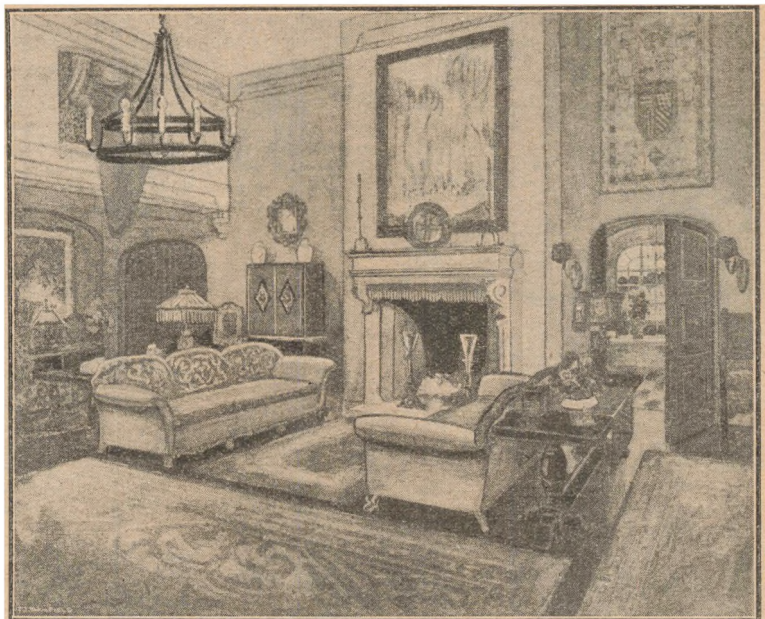
Det er rimeligt at omtale Amerikanerne samtidig med Englænderne. De tilhører jo den samme Race, og de samme Instinkter er dem medfødt. Paa Forhaand har maaske en og anden Europæer den Forestilling, at Amerikanerne væsentlig bor i Skyskrabere og altsaa fjerner sig saa langt som vel

muligt fra det engelske Ideal. Dette er imidlertid ikke Tilfældet.

Skyskrabere findes overhovedet kun i meget store Byer, specielt i New York, og de er »Kontortårne«, ikke Beboelseshuse. Amerikanerne er saa lidt som Englænderne Tilhængere af Kasernesystemet. Men i øvrigt er jo Vilkaarene vidt forskellige over Unionens mægtige Landareal. Nybyggerne ude paa Prærien nøjedes med det mindst mulige, i Regelen et Hus af raat sammentømrede Bjælker. Som Velstanden og Civilisationen steg, af-

Grundplan af et amerikansk Hus. Det har to Etager. Paa første Sal findes Soveværelse, Børneværelse, Gæsteværelse, Bad o. s. v. Denne Grundplan omfatter altsaa kun Stueetagen med Hall, Opholdsstue og Solværelse. Dette sidste anvendes i dette Tilfælde ikke som Ekstraspisestue, men er i saa Henseende erstattet af et »Spisehjørne« i umiddelbar Forbindelse med Køkkenet. Her spiser man de mindre Maaltider, medens Hovedmaaltidet indtages i Spisestuen, der ogsaa anvendes ved selskabelige Lejligheder.

Hvorledes man arrangerer en amerikansk Dagligstue. Kaminen danner Centrum. Foran den anbringes Sofaer, magelige Stole o. s. v. Bordet anbringes b a g Sofaen.

løstes dette Hus af Farmen, der i Regelen er opført af Træ, men jo har et langt pynteligere, villaagtigt Udseende. Landsbyer findes ikke, da Staterne ved Jordens Udstykning fordrer, at Nybyggerne skal bo paa deres Jordlod. Derimod findes der jo en Mængde Byer, som ofte er skudt frem i en rivende Fart. Den Poesi, der kan hvile over en gammel europæisk By, savnes naturligvis ganske i det regelmæssige amerikanske Byanlæg. En Ejendommelighed er det, at Kirkerne, der i saa høj Grad dominerer en europæisk Bys Silhouet, aldeles ikke spiller nogen tilsvarende Rolle i Amerika. De ligger der paa Række med Gadens øvrige Huse. I de amerikanske Forretnings-

kvarterer er Husene høje og tæt sammentrængte. Men i Beboelseskvartererne er det ganske anderledes. Her ytrer den angelsaksiske Stammes Lyst sig til at have Hjemmet for sig selv paa en lignende Maade som i England, og disse Kvarterer har derfor oftest lave Huse med Automobilgarager og Haver, og de amerikanske Byer har som de engelske en overordentlig stor Udstrækning.

Som Englænderne er Amerikanerne et hjemkært Folk, der gør meget ud af deres Hjem, og som har sat overmaade megen Opfindsomhed og Dygtighed ind paa at gøre det ikke alene smukt, men ogsaa praktisk. Fremskridtsfolk, som de er, har de naturligvis taget

alle Nutidens Opfindelser i Brug, og de har i Virkeligheden drevet det overmaade vidt i Retning af at gøre Hjemmet saa vel indrettet som muligt. Her kommer Hensynet til Husmoderen i første Linie. Amerika hylder Kvinden i en Grad, som vi vanskeligt gør os noget rigtigt Begreb om her i Europa. Der tages alle mulige Hensyn til hende, og selvfølgelig søger man at skabe hende et Hjem, der er saa bekvemt som muligt og saa smukt som muligt. Den praktiske Indretning er for øvrigt en absolut Nødvendighed, da Spørgsmaalet Hjælp i Huset er overordentlig vanskeligt i Amerika.

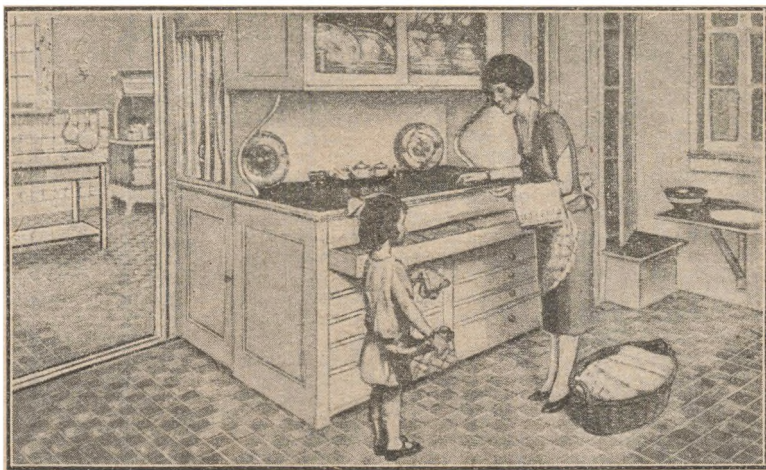
De amerikanske Hjem er naturligvis yderst forskellige, og man er ingenlunde bange for at prøve det nye, tværtimod handler man ofte i Overensstemmelse med amerikanske Mundheld, at det nye er bedre, naar det blot er lige saa godt som det gamle. Nogen fuldstændig Oversigt over amerikanske Boligforhold er det derfor aldeles umuligt at give, og her skal da ogsaa blot anføres enkelte karakteristiske Træk.

Vi har jo vor Entré, der i vore Byhuse ofte er et følt Rum, uden Lys og Luft, hvor Overfrakker, Hatte, Stokke o. s. v. hænger paa aabne Knagerækker. Amerikanerne indretter sig paa en smukkere og mere praktisk Maade. Deres Entré er oftest som i England en »Hall«, et smukt Rum med baade Lys og Luft, kort sagt et virkeligt Værelse, der straks giver et Indtryk af Hygge og Komfort.

Tillige er Hall'en ofte sat i Forbindelse med de øvrige Værelser derved, at Murene er gennembrudte. Der dannes paa denne Maade en overordentlig tiltalende Helhed. Vore Knagerækker bruger man ikke, derimod lukkede Garderober ved Hallens Vægge. Kommer man saa ind i de øvrige Stuer, vil man paa mange Punkter se en gennemgribende For-

skel fra vore Forhold. Der er nu f. Eks. Spisestuen. Det vil sige, den findes undertiden slet ikke, undertiden — i større Hjem — har man to. I saa Fald er den ene et saakaldt Frokostværelse eller »Solistue«, hvor Familien spiser, naar den er »for sig selv« eller indtager de mindre Maaltider. Til Middagen eller til Brug, naar der er Gæster, har man saa en anden og større Spisestue. Men ofte findes der som sagt slet ingen Spisestue. At holde en Stue udelukkende til det Brug tager jo megen Plads, og hvor en saadan ikke er for Haanden, indretter man en Spiseniche eller et Spisehjørne, eller man spiser i Køkkenet. Til de mindre Maaltider bruger man i Regelen ikke Dug. Amerikanerne stiller store Fordringer til Borddækningen, specielt til Dugen; den skal være skinnende ren, og at beholde den en hel eller halv Uge vilde de ikke kunne finde sig i. Da den altsaa vilde blive alt for fordringsfuld, anvender man den kun til Hovedmaaltiderne, eller naar der er fremmede. Ellers bruges enten Bordløbere eller en lille Serviet under hver Kuvert og saa en større, rund Midterserviet. I Opholdsrummet vil man ogsaa bemærke en central Forskel fra de fleste af vore tilsvarende Stuer. Hos os vil Midtpunktet ofte dannes af et Bord, hos Amerikanerne er den aabne Kamin Centrum. En saadan findes i Regelen alle Vegne ligesom i England —, selv om Huset i Regelen er opvarmet ved Centralvarme. Med denne Kamin som Centrum møblerer Amerikaneren sit Opholdsværelse. Sofaen, som vi i Regelen anbringer bag et Bord, flytter han herhen. Her staar ogsaa bekvemme Stole, og der frembringes paa denne Maade en karakteristisk Hyggeeffekt.

Amerikanerens Soveværelse adskiller sig ogsaa i mangt og meget fra vort. Der bruges f. Eks. ikke Klædeskabe, de erstattes af

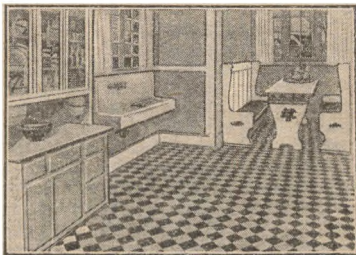

Amerikansk Køkken med den karakteristiske Adskillelse i to Afdelinger.

et særligt Klæderum. Ej heller vil man som Regel finde nogen Servante. Man vasker sig ved Kumben i Badeværelset. Paa den Maade kommer et typisk amerikansk Soveværelse kun til at indeholde Seng, Toiletbord og Vindusbænk.

I Køkkenet fejrer Amerikanernes praktiske Sans sine største Triumfer. »Fremtidens Kvinder bliver Ingeniører i deres Køkken«, har Edison sagt, og dette er i mange Maader allerede virkelig gjort. Elektriciteten og Mekanikken er i højeste Grad taget i Hjemmets Tjeneste. Elektriske Støvsugere og Fejemaskiner anvendes overalt, man har automatiske Vaskemaskiner, opvarmede Tørreskabe til Tøjet, naturligvis elektriske Strygejern, Kogning ved Elektricitet og automatisk Opvask. Alt tænkeligt er gjort for at lette Husmoderen Arbejdet. Køkkenet i Amerika ligger ikke som saa ofte hos os i en fjern Krog af Huset, men ufravigelig lige op ad Spisestuen. Det er selvfølgelig praktisk, da man paa den Maade slip-

per for at bringe Maden gennem en lang Korridor. Det amerikanske Køkken er i Regelen delt i to Afdelinger, men ingen af dem tager synderlig Plads op, da alt er indrettet paa den mest praktiske Maade. Den forreste Afdeling bruges som Anretterværelse, og det

»Spisehjørne« i Forbindelse med Køkkenet, et bekvemt og tiltalende Arrangement.

er ofte forbundet med Spisestuen — eller Spisehjørnet — ved en Lem i Væggen, hvor igennem Maden kan bringes ind. Langs Væggene

er der Skabe til Glas og Porcelæn samt Skuffer til Dækketøj. Den bageste Del af Køkkenet er forbeholdt Madlavningen, og Porcelæn, Sølvøj eller Glas kommer aldrig herind til Opvask, det besørger i Anretterværrelset.

Men ikke alene for Køkkenets Vedkommende viser Amerikanernes praktiske Sans sig. Alt er sat i System, ogsaa Boligvæsenet. Man har hele Huse, som kun er beregnede for og byggede for ugifte Mænd, og hvor alt er indrettet med deres Behov for Øje, noget tilsvarende har man for ugifte Kvinder. Der findes ogsaa Lejligheder med fast indbygget Inventar, saa det nygifte Par, der flytter ind i en saadan, saa nogenlunde kan være fri for det besværlige Møbleringssspørgsmaal og opsætte det, til de faar bedre Raad. Man har ogsaa lagt megen Vægt paa at fabrikere pladssparende Møbler, noget vi jo ogsaa kender herhjemme, Senge, der om Dagen fungerer som Skrivebord, Teborde, der kan anvendes ogsaa som Kakkelovnsskærme o. s. v., o. s. v. Fellet her er vidt, og Opfindsomheden overmaade stor.

Alt i alt kan det vist trygt siges, at Europa i Henseende til Hjemmets praktiske Indretning kan lære overmaade meget af Amerika. Amerikanerne har Englændernes solide Sans for hjemlig Hygge, men under deres store og nye Forhold har de forstaaet at forbinde Hygge med praktisk Indretning og Udnyttelse af allehaande moderne Opfindelser.

Danske Hjem.

Det er gaaet i Danmark som saa mange andre Steder, det gammeldags maa vige for det moderne, den gammeldags Bondegaard med sine straaetækte Lønger maa give Plads for den moderne Hovedbygning med Frontespice og Karnap. Endnu ligger der jo ud over Lan-

det mange hyggelige, gammeldags Landsbyer, men midt mellem Straatagene og Bindingsværket skyder de moderne Huse frem med deres røde Teglstensmure og deres Tagstenstage. I Byerne er det gaaet paa samme Maade. Det moderne Byhus med Etage over Etage med sine mange Vinduer og sine mere eller mindre stilfulde Karnapper og Forsiringer har trængt sig frem alle Vegne og ændret det gamle Bybillede. I de senere Aar er der sket en glædelig Forandring i Retning af god Byggeskik, men

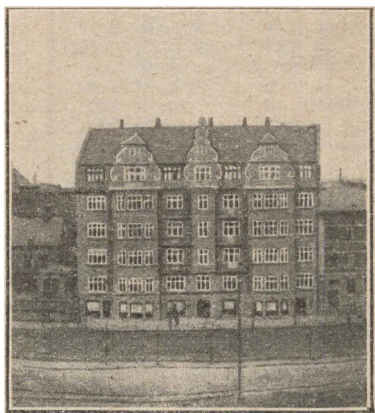

Gammel, fynsk Bondegaard.

i det store og hele maa det siges, at unægtelig var den gamle Landsby smukkere end den nye, den gamle Købstad langt kønnere end den moderne. Man behøver blot at tage til Ribe for at se det!

De danske Boligforhold har naturligvis gennemgaaet en lang Udvikling, saaledes som det jo ogsaa er Tilfældet i andre Lande. I Oldtiden byggede man væsentlig af Træ, som man endnu gør det i Sverige og Norge, og Datidens Huse var naturligvis meget simple i hele deres Indretning. Lys fik man gennem Aabningen i Loftet eller Væggene, der kunde lukkes ved Rammer med en Blære eller Hinde i. Disse Aabninger hed Vindøje, hvoraf vort Vindue kommer. Midt i Huset fandtes Arnen, Skorstenen kendtes endnu ikke.

Hos fattige Folk indeholdt Huset kun et Rum, hos de rigere derimod flere Værelser, hvoraf det vigtigste var den store Hal. — I Valdemarstiden bestaar en dansk Bonde-

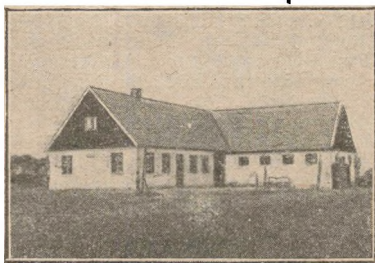

Moderne dansk Byhus (fra Århus).

gaard af mange spredte Bygninger: Salshuset rummede det fælles Opholdsrum, Køkken og Bryggers var forenede i Ildhuset, Hestetald, Kostald og Lade havde ogsaa særlige Bygninger. Men paa denne Tid begynder man dog at bygge disse spredte Huse sammen, saa der — navnlig paa Øerne — opstod den firlængede Bondegaard. Omtrent paa samme Tid smeltede Ildhuset og Salshuset sammen til et, man fik Køkken med rigtig Skorsten, og man fik tilige Bilæggerovne. Efterhaanden dukker saa de adelige Borge frem, først kun ganske tarvelige Anlæg, siden solide og skumle befæstede Borge; først med Renæssancen bliver Herregaarden lysere og muntre at se til og bo i. Middelalderens Byer var kun smaa og uanselige, Boligerne tarvelige nok, og det varede adskillige Aarhundreder, før Byerne antog et Udseende, der nogenlunde

svarer til vort Bybillede. Bindingsværk brugte man til langt ind i det 17de Aarhundrede, paa Landet endnu længere. Nu anvendes det kun sjældent.

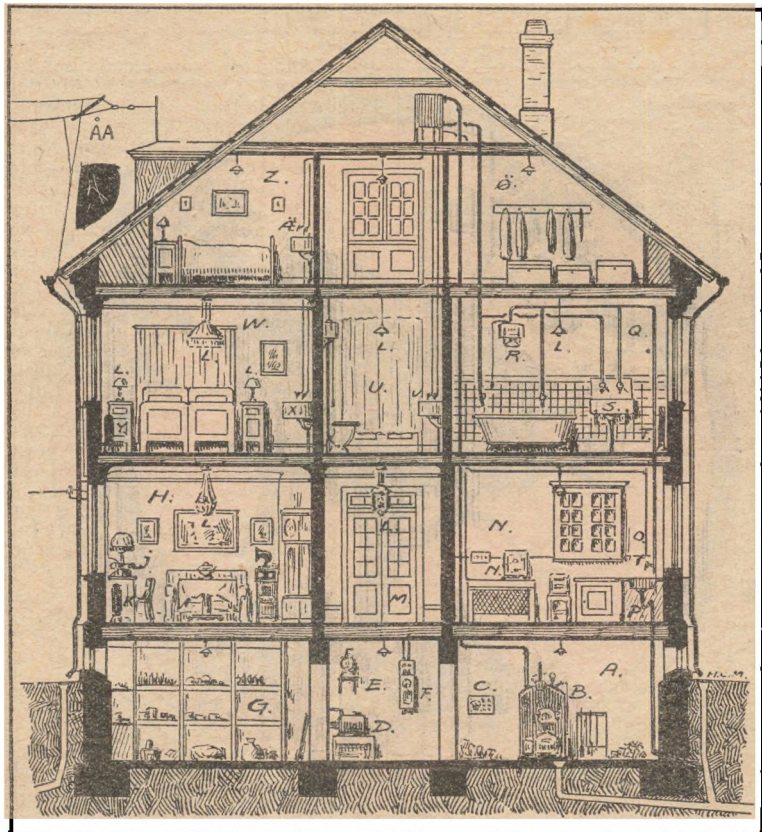
Den store Forandring i det danske Landskab kom med Bonde-reformerne i Slutningen af det 18de Aarhundrede, da Landsbyjorderne udskiftedes, og mange Bøndergaarde flyttedes ud paa Marken, hvorved den tætbyggede Landsby splittedes. I den Maskinernes Tid, som fulgte, gik det her i Landet som andre Steder, de gamle Bondestuer med deres morsomme og karakteristiske Møbler forsvandt, og i vore Dage er Landboernes Hjem møbleret som alle andres. Byernes — specielt København — stærke Vækst i de senere Aar har nødvendiggjort Opførelsen af Gade efter Gade med Lejehuse. Mange af disse Gader er jo desværre i høj Grad skønhedsforladte, men det gælder dog mest de lidt ældre. I nyeste Tid har man bestræbt sig for ogsaa at gøre Storstadens vældige Boligkarreer smukke. Ude paa Landet er Stationsbyerne med deres moderne Huse vokset frem, mange Bønder-

Moderne Husmandshus.

gaarde er blevet ombyggede og moderniserede, og en Mængde nye Husmandshuse er i de senere Aar blevet opført. Alt bidrager det til at give det danske Landskab et nyt Udseende.

Men hvor bekvemt vi bor nu i af et ganske almindeligt Hus med
Sammenligning med før, vil ses ved dets mange komplicerede Indret-
et Blik paa nedenstaaende Billede ninger.

Gennemsnit af en moderne Villa. A: Fyrrummet. B: Kedelen til Varmtvandsanlægget. C: Fjern-Termometer. D: Vandmaaler. E: Gasmaaler. F: Elektricitetsmaaler. G: Viktualiekælder. H: Dagligstue. J: Telefon. K: Varmeovn (Ribbeovn). L: Elektriske Belysninger. M: Entré. N: Køkken med Gaskomfur og Ovn. O: Varmt- og Koldt-vandsledninger. P: Afløb til Kloak. Q: Badeværelse. R: Styrtebad. S: Vaskekumme med Varmt- og Koldt-vandsledning. T: Ribbeovn. U: W. C. V: Vaskekumme. W: Soveværelse. X: Vaskekumme. Y: Ribbeovn. Z: Gæsteværelse. Æ: Vaskekumme. Ø: Garderobe. AA: Antenne.

